

II

(EY:n ja Euratomin perustamissopimuksia soveltamalla annetut säädökset, joiden julkaiseminen ei ole pakollista)

PÄÄTÖKSET

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 17 päivänä kesäkuuta 2009,

valtiontuesta C 21/08 (ex N 864/06), jonka Saksa aikoo myöntää Sovello AG:lle (entinen EverQ GmbH)

(tiedoksiannettu numerolla K(2009) 4516)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2009/697/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

GmbH:n hyväksi. EverQ GmbH muutettiin 24 päivänä marraskuuta 2008 Sovello AG -nimiseksi osakeyhtiöksi ⁽³⁾.

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

(2) Komissio pyysi täydentäviä tietoja 16 päivänä helmikuuta (D/50671), 26 päivänä huhtikuuta (D/51786), 10 päivänä heinäkuuta (D/52902) ja 17 päivänä syyskuuta 2007 (D/53704). Saksa muokkasi ilmoitusta ja toimitti lisätietoja 29 päivänä maaliskuuta (A/32775), 9 päivänä toukokuuta (A/33866), 28 päivänä elokuuta (A/37024), 17 päivänä lokakuuta (A/38528), 9 päivänä marraskuuta (A/39223) ja 12 päivänä marraskuuta 2007 (A/39287). Joulukuun 6 päivänä 2007 pidettiin komission yksikköjen edustajien ja saksalaisten viranomaisten välinen kokous. Saksan viranomaiset vahvistivat kokouksessa annetut tiedot (A/40543) kirjallisesti 20 päivänä joulukuuta 2007. Komissio pyysi 20 päivänä helmikuuta 2008 lisätietoja siitä, onko kyse yhdestä ainoasta investoinnista, sekä ajantasaisia markkinatietoja. Pyydetty tiedot toimitettiin komissiolle 19 päivänä maaliskuuta 2008 (A/5454).

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa ⁽¹⁾ ja ottaa huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

(3) Komissio ilmoitti Saksalle 20 päivänä toukokuuta 2008 päivätyssä kirjeessä (K(2008) 1844 lopull.) päätöksestään aloittaa EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukainen menettely.

1. MENETTELY

(1) Saksa ilmoitti komissiolle 20 päivänä joulukuuta 2006 sähköisellä ilmoituksella (A/40513), joka kirjattiin komissiossa samana päivänä, alueellista tukea suurille investointihankkeille koskevien monialaisten puitteiden ⁽²⁾ mukaisen ilmoitusvelvollisuuden perusteella aikovansa myöntää alueellista tukea suurelle investointihankkeelle EverQ

(4) Saksa toimitti huomautuksensa komissioon 15 päivänä elokuuta päivätyssä kirjeessä, joka kirjattiin komissiossa 18 päivänä elokuuta 2008 (A/16933).

⁽¹⁾ EUVL C 227, 4.9.2008, s. 19.

⁽²⁾ EYVL C 70, 19.3.2002, s. 8.

⁽³⁾ Selkeyden vuoksi tässä päätöksessä yrityksestä käytetään sen tämänhetkistä nimeä "Sovello AG" myös yrityksen nimenmuutosta edeltävältä ajalta.

- (5) Komission päätös muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta julkaistiin 4 päivänä syyskuuta 2008 *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* ⁽⁴⁾. Komissio pyysi osapuolia esittämään tukiasiaa koskevat huomautuksensa.
- (6) Komissio sai yhden osapuolen huomautukset 30 päivänä syyskuuta 2008 päivätystä kirjeessä, joka kirjattiin komissiossa vastaanotetuiksi samana päivänä (A/20002). Komissio toimitti nämä huomautukset Saksalle 7 päivänä lokakuuta 2008 (D/53848) päivätystä kirjeessä. Saksa toimitti lisätietoja 16 ja 24 päivänä huhtikuuta 2009 sekä 15 päivänä toukokuuta 2009 saapuneissa sähköposteissa, jotka kirjattiin komissiossa vastaanotetuiksi kyseisinä päivinä (A/8772, A/9822 ja A/11817).

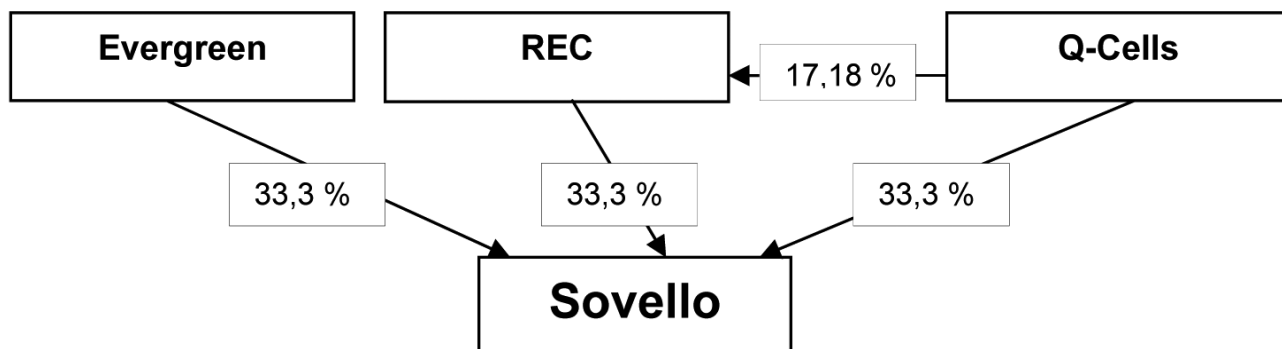
2. TOIMENPITEIDEN KUVAUS

2.1 Toimenpiteen tarkoitus

- (7) Tässä päätöksessä käsiteltävä tuki on tarkoitettu alueellisen kehityksen edistämiseen. Investointipaikka on Saksassa Sachsen-Anhaltin osavaltion Bitterfeldin hallintoalueella sijaitseva Thalheim, joka on Saksan aluetukikartan (2004–2006) ⁽⁵⁾ mukaan EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettu tukialue.

2.2 Tuensaaja

- (8) Ilmoitettu tuki on määrä myöntää Sovello AG:lle, jäljempänä 'Sovello'. Sovello on joulukuussa 2004 perustettu yhteisyritys, josta Evergreen Solar Inc.:n (Marlboro, MA, Yhdysvallat), jäljempänä 'Evergreen', omistusosuus on 75,1 prosenttia ja Q-Cells AG:n (Thalheim, Saksa), jäljempänä 'Q-Cells', omistusosuus on 24,9 prosenttia. Aurinkopaneelien valmistaja Evergreen omistaa patentin "String Ribbon" -tekniikkaan ⁽⁶⁾, jota koskevan lisenssin se on myöntänyt yhteisyritykselle. Q-Cells on yksi maailman suurimmista aurinkokennojen valmistajista, ja se on tuonut asiantuntemuksensa ja kokemuksensa kyseisten kennojen valmistuksesta myös Saksan aurinkoenergiamarkkinoiden käyttöön.
- (9) Marraskuussa 2005 Renewable Energy Corporation ASA (Norja), jäljempänä 'REC', liittyi yhteisyritykseen 15 prosentin omistusosuudella, jolloin Evergreenin osuus supistui 64 prosenttiin ja Q-Cellsin 21 prosenttiin. REC on maailman suurimpia aurinkosähköalalla tarvittavien piimateriaalien valmistajia. Sen tytäryhtiöt valmistavat myös aurinkokiekkoja, -kennoja ja -paneeleja.
- (10) Evergreen, Q-Cells ja REC ovat 19 päivästä joulukuuta 2006 (eli tuesta ilmoittamista edeltävästä päivästä) lähtien omistaneet kukin 33,3 prosenttia Sovellosta.
- (11) Alla oleva kuva selventää Sovellon tämänhetkistä omistusrakennetta:

⁽⁴⁾ Katso alaviite 1.

⁽⁵⁾ Valtiontuki N 641/02 – Saksa – Saksan aluetukikartta (2004–2006).

⁽⁶⁾ String Ribbon -tekniikka on jatkuvatoiminen menetelmä, jossa keiloilta puretaan pitkiä, sulan piini johdettavia lankoja, jolloin niistä muodostuu pitkä piinauha ("ribbon"). Nauhaa vedetään pois sulasta piistä tietyntyövässä osissa, ja se leikataan pienemmiksi osiksi (aurinkokiekoiksi). Kiekot puhdistetaan, ja valmistuksen seuraavissa vaiheissa (POCl₃-diffuusio, märkäsyövytys, SiN-heijastuksenpoistopinnoitus, metallointi ja tasapainotus) niistä työstetään aurinkokennoja. Viimeisessä valmistusvaiheessa kennot kootaan aurinkopaneeleiksi.

2.3 Investointihanke

- (12) Saksa aikoo myöntää Sovellolle alueellista investointitukea uuden aurinkopaneelitehtaan (Sovello2) rakentamiseen.
- (13) Sovellolla on Thalheimissa jo yksi toiminnassa oleva tehdas, Sovello1⁽⁷⁾, jossa aurinkopaneelien tuotanto aloitettiin huhtikuussa 2006. Ilmoituksen antamisen hetkellä oli suunniteltu, että vuoden 2007 loppuun mennessä oli määrä saavuttaa 30 MWp:n⁽⁸⁾ tuotantokapasiteetti. Saksa väittää, että tämän tehtaan oli määrä toimia kokeiluhankkeena, jonka avulla oli tarkoitus osoittaa, että Evergreenin String Ribbon -tekniikan teollinen hyödyntäminen Q-Cellsin tuotantotekniikoilla oli mahdollista.
- (14) Ilmoitettu tuki koskee uutta investointihanketta, Sovello2:ta, jonka myötä Thalheimiin on määrä rakentaa Sovello1-tehtaan alueeseen rajoittuvalle tontille uusi tehdas aurinkokennojen yhtenäiseen sarjatuotantoon toimivaksi havaitun String Ribbon -menetelmän avulla. Sovello2:n rakennustyöt aloitettiin heinäkuussa 2006, ja ne saatiin päätökseen kesäkuussa 2008. Sovello2:n oli määrä saavuttaa täysi 60 MWp:n nimelliskapasiteetti vuoden 2009 aikana⁽⁹⁾.
- (15) Ilmoituksen antamisen hetkellä Sovello2-hankkeen avulla alueelle oli määrä luoda noin 390 välitöntä ja vähintään noin 700 välillistä työpaikkaa.
- (16) Seuraavassa taulukossa on esitetty yleiskatsaus molempien hankkeiden eri vaiheista:

Ajankohta	Sovello1	Sovello2
Investointipäätös	14.1.2005 (alkuperäisen yhteisyrityspuitesopimuksen päivämäärä)	Kesäkuun loppu 2006 (Saksan viranomaisten antamien tietojen mukaan)
Tukihakemus	27.12.2004 (tuki yhteisestä ohjelmasta [GA-Regelung])	20.2.2006 (tuki yhteisestä ohjelmasta [GA-Regelung])
Hyväksymispäivämäärä	21.4.2005 (GA-tukipäätös)	15.12.2006 (GA-tukipäätös, komission hyväksyntä ehtona)
Tontin kauppasopimus	27.6.2005	30.6.2006
Töiden aloitus	2005	Heinäkuu 2006
Ilmoitus	1.9.2005 ⁽¹⁰⁾	20.12.2006
Suunniteltu investointiaika	1.1.2005–31.12.2007	24.7.2006–30.6.2008
Tuotannon aloitus	Helmikuu 2006	Toinen vuosineljännes 2007
Täyden tuotantokapasiteetin saavuttaminen	Kesäkuun loppu 2006 (30 MWp)	Vuoden 2007 loppu (60 MWp)
Komission hyväksyntä	7.6.2006 (pk-yritysten korotettu tuki)	

⁽⁷⁾ Sovellolle myönnettiin jo sen ensimmäistä Thalheimin tehdasta varten alueellista investointitukea, joka sisälsi myös yhteisen ohjelman puitteissa myönnetyn, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettyyn valtiontukeen 12 päivänä tammikuuta 2001 annetun komission asetuksen (EY) N:o 70/2001 (EYVL L 10, 13.1.2001, s. 33) 4 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaisen pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettävän 15 prosentin korotuksen. Komissio katsoi 7 päivänä kesäkuuta 2006 tehdyssä päätöksessään N 426/05 (EUVL C 270, 7.11.2006, s. 2), että Sovello oli ilmoituksen antamisen hetkellä pk-yritys.

⁽⁸⁾ Yksi MWp vastaa 1 000 000 watin huipputehoa (Wp). Huipputeho on aurinkokennojen ja aurinkopaneelien tehokkuuden (nimellistehon) mittayksikkö. Huipputeho on aurinkosähköalalla tavallinen aurinkopaneelien tehon vertailumittayksikkö, ja se kuvaa paneelien nimellistehoa vakiotestausolosuhteissa.

⁽⁹⁾ Alun perin (Evergreenin ja Q-Cellsin välisen, tammikuussa 2005 tehdyn yhteisyrityspuitesopimuksen mukaan) Saksassa sijaitsevalle tehdasalueelle oli suunniteltu huomattavasti suurempaa, [...] (*)(* Liikesalaisuus) vaiheessa toteutettavaa [...] investointia, jonka myötä kapasiteettia tulisi yhteensä 90 MWp tai (laajennushanketta koskevan ilmoituksen yhteydessä maaliskuussa 2007 toimitettujen tietojen mukaan) [...] MWp lisää. Saksa poisti ilmoituksesta kaksi viimeistä vaihetta, [...]. Yhteisyrityskumppaneiden vuosikertomusten perusteella komissio päätelee, että Sovellon kokonaiskapasiteetti vuonna 2008 oli 85 MWp.

⁽¹⁰⁾ Katso alaviite 7.

2.4 Oikeusperusta

- (17) Tukea myönnetään seuraavien olemassa olevien tukiohjelmien perusteella: "Alueellisen talousrakenteen parantaminen" (valtiontuki N 642/02 ⁽¹¹⁾), jäljempänä 'yhteinen ohjelma', "Vuoden 2005 investointitukilaki" (valtiontuki N 142a/04 ⁽¹²⁾) ja sitä seuraava "Vuoden 2007 investointitukilaki" (valtiontuki N 357a/06 ⁽¹³⁾).

2.5 Investointikustannukset

- (18) Saksan 16 ja 24 päivänä huhtikuuta 2009 toimittamien ajantasaisten tietojen mukaan Sovello2-hankkeen kokonaisinvestointikustannukset olivat (nimellisarvoltaan) 118 418 780 euroa (nykyarvo 114 882 310 euroa ⁽¹⁴⁾), ja ne ovat täydeltä määrältään aluetukea. Ilmoitetun hankkeen kokonaisinvestointikustannukset on esitetty taulukossa 1:

Taulukko I

Selvitys hankkeen kustannuksista

(euroissa)

2006	2007	2008	Yhteensä (nimellisarvo)	Yhteensä (nykyarvo 31.12.2006)
[...]	[...]	[...]	118 418 780	114 882 310

2.6 Hankkeen rahoitus

- (19) Saksan 16 ja 24 päivänä huhtikuuta 2009 toimittamien ajantasaisten tietojen mukaan Sovello-hankkeen rahoitus sisälsi 87 313 015 euroa Sovellon omia varoja ja pankkilainaa (jolla ei ollut valtion takausta) sekä tukena haetut 31 105 765 euroa. Tämän mukaan Sovellon oma, julkista tukea sisältämätön rahoitusosuus muodostaa vähintään 25 prosenttia tukikelpoisista kokonaiskustannuksista.

2.7 Sovellettavat aluetuen enimmäisintensiteetit

- (20) Thalheim (Bitterfeldin hallintoalue, Dessau kaupunki, Sachsen-Anhaltin osavaltio) sijaitsee EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettua tukikelpoisella alueella. Alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen ⁽¹⁵⁾, jäljempänä 'vuoden 1998 aluetukisuuntaviivat', ja ilmoituksen antamisen hetkellä voimassa olleen Saksan aluetukikartan 2004–2006 ⁽¹⁶⁾ mukaan suur yrityksille tällä alueella myönnettävien tukien enimmäisintensiteetti saa olla 35 prosenttia bruttoavustusekvivalenttina, jäljempänä 'BAE'.

2.8 Tuen määrä ja tuki-intensiteetti

- (21) Mahdollisen koheesiopalkkion soveltamisen osalta vuoden 2002 alueellista tukea suurille investointihankkeille koskevien monialaisten puitteiden 25 kohdan mukaisesti Saksa on ilmoittanut kahdet erilaiset tukimäärät ja tuki-intensiteetit. Vuoden 2002 monialaisten puitteiden 25 kohdassa todetaan seuraavaa: "Sallittua tuen enimmäisintensiteettiä [...] voidaan korottaa kertoimella 1,15, jos hanketta yhteisrahoitetaan rakennerahastoista "suurhankkeena" neuvoston asetuksen (EY) N:o 1260/1999 ⁽¹⁷⁾ [...] 25 artiklan nojalla." EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettua tukikelpoisella alueella yhteisön lähteistä peräisin olevan yhteisrahoituksen osuuden on kuitenkin oltava vähintään 25 prosenttia julkisista kokonaismenoista, eikä koheesiopalkkion soveltamisesta syntyvä enimmäistuki-intensiteetti saa olla yli 75 prosenttia sovellettavasta aluetuen enimmäismäärästä (vuoden 2002 monialaisten puitteiden 25 ja 26 kohdat).
- (22) Saksan ilmoittama ensimmäinen tuki-intensiteetti oli 22,46 prosenttia BAE (tämä vastaa 30,526 miljoonan euron suuruista tukea). Tämä tuki-intensiteetti ei kuitenkaan sisällä koheesiopalkkiota, ja se on laskettu perustuen alun perin ilmoitettuun tukikelpoiseen nykyarvoltaan 135,934 miljoonan euron kustannuksiin, joihin sovellettiin tukitason alentamismenettelyä vuoden 2002 monialaisten puitteiden 21 kohdan mukaisesti. Lisäksi otettiin huomioon aluetuen enimmäismäärä eli 35 prosenttia BAE.

⁽¹¹⁾ Komission päätös, tehty 1 päivänä lokakuuta 2003 (EUVL C 284, 27.11.2003, s. 2).

⁽¹²⁾ Komission päätös, tehty 19 päivänä tammikuuta 2005 (EUVL C 235, 23.9.2005, s. 3).

⁽¹³⁾ Komission päätös, tehty 6 päivänä joulukuuta 2006 (EUVL C 23, 1.2.2007, s. 1).

⁽¹⁴⁾ Laskettu ilmoituksen antamisen hetkellä Saksassa voimassa olleen 4,36 prosentin viitekoron perusteella.

⁽¹⁵⁾ EYVL C 74, 10.3.1998, s. 9.

⁽¹⁶⁾ EUVL C 186, 6.8.2003.

⁽¹⁷⁾ EYVL L 161, 26.6.1999, s. 1.

- (23) Jos koheesiopalkkiota sovelletaan, jäljempänä 'koheesiopalkkion sisältävä tuki', 135,934 miljoonan euron tukikelpoisten kustannusten mukaan aluetuen enimmäismäärä on 35,105 miljoonaa euroa (nykyarvo, joka vastaa 25,83:a prosenttia BAE). Tämä tuki-intensiteetti on vuoden 2002 monialaisten puitteiden 25 kohdan mukainen.
- (24) Toinen Saksan koheesiopalkkioon soveltamista varten ilmoittama tuki-intensiteetti on kaikkien tukikelpoisten investointikustannusten mukaan 23,83 prosenttia BAE (tämä vastaa (nimellisarvoltaan) 35,336 miljoonan euron tai (nykyarvoltaan) 32,397 miljoonan euron tukea).
- (25) Saksa toimitti 16 ja 24 päivänä huhtikuuta 2009 ajantaisaisia tietoja ja ilmoitti komissiolle, että Sovello2:n tukikelpoiset kokonaisinvestointikustannukset olivat 118 418 780 euroa (nykyarvo 114 882 310 euroa) ja että koheesiopalkkiota sovellettaessa Sovello2:lle myönnetyn tuen määrä (nimellisarvo) on 31 105 765 euroa (nykyarvo 27 367 723 euroa), jolloin tuki-intensiteetti on 23,8224 prosenttia BAE. Lisäksi Saksa ilmoitti, että tuki on tarkoitus myöntää vuonna 2009 suorana tukena, jonka määrä on 17 220 066 euroa, ja investointitukena, jonka määrä on 13 885 699 euroa.
- (26) Saksan viranomaiset tekivät suurhankehakemuksen saadakseen "Sachsen-Anhalt"-toimenpideohjelman puitteissa Euroopan aluekehitysrahastosta 9,118 miljoonaa euroa (nimellisarvo) yhteisrahoitusta ⁽¹⁸⁾. Mikäli komissio hylkää hakemuksen rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä asetuksen (EY) N:o 1260/1999 suurhankkeita koskevien säännösten ja rakennerahastoja koskevien yleisten säännösten perusteella, koheesiopalkkion myöntämisen edellytykset eivät täyty. Tässä tapauksessa avustuksen ja näin ollen myös ilmoituksen mukaisen kokonaistuen tasoa alennetaan, jotta ilman korotuksen myöntämistä sovellettavat bruttoavustusekvivalentteina ilmoitetut kynnyksarvot eivät ylitä.
- (27) Yhteisen ohjelman tukipäätöksen ⁽¹⁹⁾ IX.2 kohdan m alakohdan mukaan investointiavustusten myöntämisen edellytyksenä on, että komissio hyväksyy tuen.
- (28) Ilmoituksessa mainitaan, että hanketta koskevaan ilmoitettuun tukeen ei yhdistetä muista paikallisista, alueellisista, kansallisista tai EY:n ohjelmista peräisin olevia tukia samojen tukikelpoisten kustannusten kattamiseksi.
- (29) Saksa on vakuuttanut, että tuensaaja on hakenut tukea ennen hankkeeseen liittyvien töiden aloittamista. Avustuspäätöksen mukaan tukihakemus on tehty 20 päivänä helmikuuta 2006, ja investointihanke on aloitettu vasta heinäkuussa 2006.
- (30) Lisäksi Saksa on vakuuttanut, että tässä päätöksessä hyväksyttävät tuen enimmäisintensiteetti ja enimmäismäärä eivät ylitä, vaikka tukikelpoiset kustannukset nousisivat tai laskisivat.
- (31) Suoraa tukea koskevan avustuspäätöksen IX.2 kohdan f alakohdassa sekä voimassa olevia tukiohjelmia koskevassa Saksan oikeusperustassa määrätään, että tuensaajan on ylläpidettävä investointia paikkakunnalla vähintään viisi vuotta.
- (32) Saksa toimitti ilmoituksen mukana kopion avustuspäätöksestä. Lisäksi se on vakuuttanut, että se toimittaa komissiolle
- viiden vuoden välein siitä, kun komissio on hyväksynyt tuen, väliraportin (joka sisältää tietoja maksetuista tuista, avustuspäätöksen täytäntöönpanosta ja muista samalle paikkakunnalle/samaan tuotantolaitokseen suunnitteilla olevista investointihankkeista);
  - kattavan loppuraportin kuuden kuukauden kuluessa ilmoitetun rahoitussuunnitelman mukaisesta viimeisen tukierän maksamisesta.

2.9 Yleiset velvoitteet

3. PERUSTEET MUODOLLISEN TUTKINTAMENETTELYN ALOITTAMISELLE

- (33) Päätöksessään muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta komissio piti seuraavia seikkoja kyseenalaisina:
- (34) Vuoden 2002 monialaisten puitteiden 49 kohdan mukaan investointihanketta ei saa jakaa keinotekoisesti alahankkeisiin vuoden 2002 monialaisten puitteiden mukaisten määräysten kiertämiseksi. Sen johdosta katsotaan, että investointihanke käsittää kaikki tietyllä tuotantopaikalla kolmen vuoden aikana tehdyt investoinnit kiinteään käyttöomaisuuteen. Kyseisen kohdan mukaan tuotantopaikalla tarkoitetaan "fyysisen tai toiminnallisen yhteyden yhdistämää kiinteiden omaisuserien muodostamaa kokonaisuutta, jota ei voida jakaa taloudelliselta kannalta ja jolla on tarkoin määritelty tekninen tehtävä ja selvät tavoitteet (kuten tietyntuotteen tuotanto)". Jäsenvaltiot voivat haluta ilmoittaa kaksi erillistä hanketta yhden yksittäisen hankkeen sijaan saadakseen vuoden 2002 monialaisten puitteiden 21 kohdan mukaista automaattista tuki-tason alentamismenettelyä soveltamalla korkeamman enimmäistuki-intensiteetin ⁽²⁰⁾.

⁽¹⁸⁾ Hakemus 8. toukokuuta 2007.

⁽¹⁹⁾ Avustuspäätös 15. joulukuuta 2006, muutettu 29. tammikuuta 2009.

⁽²⁰⁾ Jäsenvaltio voisi soveltaa täyttä enimmäistukimäärää kaksi kertaa hankkeen kustannusten ensimmäisen 50 miljoonan euron osalta (sovellettavan aluetuen enimmäismäärän alentamista ei vaadita) ja puolta tästä enimmäismäärästä kaksi kertaa seuraavan 50 miljoonan osalta. Sata miljoonaa euroa ylittävien tukikelpoisten kustannusten osalta alueellinen enimmäistuki rajattaisiin kuitenkin 34 prosenttiin.

- (35) Sovello1-hankkeen töiden aloittamisen (2005) ja Sovello2-hankkeen töiden aloittamisen (heinäkuu 2006) välinen aika on alle kolme vuotta. Tämän vuoksi komissio katsoi tavallisesti (kuten muodollisen tutkintamenettelyn aloituspäätöksessä on esitetty), että molemmat hankkeet muodostavat yhdessä yhden ainoan investoinnin, elleivät vuoden 2002 monialaisten puiteiden 49 kohdan kriteerit täyty.
- (36) Tässä yhteydessä komissio otti huomioon, että Evergreenillä on Marlborossa koelaitos, jossa yritys harjoitti tutkimus- ja kehitystoimintaa, jäljempänä 'T&K', sekä testasi String Ribbon -tekniikkaan perustuvaa koetuotantolinjaa. Lisäksi komissio totesi, että Sovello1 vaikuttaa markkinoilla ilmoitettua jo huomattavasti enemmän, koska tuotanto oli aloitettu huhtikuussa 2006 ja kaikki huhtikuussa, toukokuussa ja kesäkuussa 2006 tuotetut aurinkopaneelit myytiin markkinoilla välittömästi. Näin ollen komission alustava johtopäätös oli, että Sovello1-hankkeen tavoitteena ei varsinaisesti ollut sen osoittaminen, että aurinkopaneelien valmistaminen String Ribbon -tekniikalla on teknisesti tai teknologisesti mahdollista, vaan hankkeen tarkoituksena oli arvioida yhteisyrityskumppaneiden taloudellista toimintakykyä ja niiden teknologioiden ja valmistusmenetelmien teollista kapasiteettia sekä hyödyntää Saksan markkinoiden nopeaa kehitystä.
- (37) Lisäksi komissio totesi, että Sovello1-hankkeen alkuinvestointia (kapasiteetti 30 MWp) ei voida pitää määrältään vähäisenä. Komission näkemyksen mukaan ei myöskään voida puhua "sarjatuotannosta" verrattaessa Sovello2:n 60 MWp:n kapasiteettia Sovello1:n tehoon. Sovello2:n kustannusten osalta kerroin on ainoastaan 2, kun se esimerkiksi Qimonda-suurinvestointihankkeessa oli 13. Qimonda-asiassa komission päättyi ratkaisuun, ettei ilmoitettu hanke muodostanut yhtä yksittäistä hanketta erään aikaisemman kokeiluhankkeen kanssa (30 päivänä tammikuuta tehty komission päätös⁽²¹⁾, jäljempänä 'Qimonda-päätös').
- (38) Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-184/97⁽²²⁾ antaman tuomion sekä yhteisön puitteissa tutkimus- ja kehitysohjon sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtioneutelle⁽²³⁾, jäljempänä 'tutkimusta, kehitystä ja innovaatiotoimintaa koskevat yhteisön puitteet', määriteltynä käsitteiden "teollinen tutkimus", "kokeellinen kehitys" ja "prosessi-innovaatio" perusteella komissio ilmaisi epäilevänsä vahvasti sitä, voidaanko Sovello1-hanketta pitää kokeiluhankkeena ja siten Sovello2-hanketta erillisenä hankkeena.
- (39) Komissio katsoi, että jos Sovello1-hanketta ei voitaisi pitää kokeiluhankkeena (vuoden 2002 monialaisten puiteiden 49 kohdassa esitettyjen kriteereiden kokonaisarvi-

oinnin perusteella), se olisi määritettävä yhdeksi investoinniksi Sovello2-hankkeen kanssa. Koska toisen tuotantolaitoksen rakennustyöt aloitettiin kolme kuukautta sen jälkeen, kun kaupallinen tuotanto oli alkanut ensimmäisessä tuotantolaitoksessa, ja huolimatta Saksan argumenteista fyysisesti erillisistä tuotantolaitoksista ja niiden välisen toiminnallisen yhteyden puuttumisesta, komissio päätteli, että kyse on yhdestä yrityksestä, jolla on kaksi vierekkäisillä tonteilla sijaitsevaa, samaa tuotetta samalla tekniikalla valmistavaa tuotantolaitosta.

- (40) Alkuperäisen yhteisyrityssopimuksen perusteella komissio totesi, että yrityskumppanit suunnittelivat Sovello1-hanketta huomattavasti laajempaa investointia, joka oli määrä toteuttaa useammassa vaiheessa. Komission mielestä ei myöskään ollut selvää, olivatko kahdesta hankkeesta yhden yhtenäisen investoinnin sijaan aiheutuvat lisäkustannukset korkeampia kuin lisätuen määrä, joka on mahdollista saada, jos molempia hankkeita ei pidetä yhtenä ainoana investointina (jolloin vuoden 2002 monialaisten puiteiden 21 kohdan mukaista tukitason alentamista ei vastaavasti sovellettaisi molempien hankkeiden osalta).
- (41) Edellä esitettyjen pohdintojen perusteella komissiolla oli epäilyksiä siitä, onko ilmoitettu tuki tarpeen – ja missä määrin – investointeihin kannustavan vaikutuksen kannalta ja voidaanko sitä pitää yhteensopivana vuoden 2002 monialaisiin puitteisiin ja yhteismarkkinoille.

4. ASIANOSAISTEN ESITTÄMÄT HUOMAUTUKSET

- (42) Kun päätös muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta oli julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*, komissio sai ensimmäiset asianosaisten esittämät huomautukset. Euroopan aurinkosähköteollisuutta edustavan liiton⁽²⁴⁾ (European Photovoltaic Industry Association, EPIA) huomautukset voidaan tiivistää seuraavasti:

4.1 Aurinkoenergiateollisuus – nopeasti kasvavat markkinat

- (43) EPIA:n mukaan aurinkoenergiateollisuuden markkinoille ominaista on jatkuva ja voimakas kasvu. Tämä johtuu aurinkosähkötuotteiden maailmanlaajuisesti kasvavasta kysynnästä, dynaamisesta teknologiasta ja alan korkeasta innovaatioasteesta. Nopeus on avainasemassa, kun innovaatioita pyritään vakiinnuttamaan teollisuudessa. Jotta aurinkoenergiateollisuuden kilpailukyky voitaisiin parantaa ripeämmin, aurinkosähkön tuotantokustannuksia on supistettava. Aurinkosähkön tuotannossa aurinkoenergiajärjestelmien hankintakustannukset ovat huomattavan korkeat. Aurinkoenergiajärjestelmien tuotantokustannukset puolestaan määrääntyvät käytettyjen tekniikoiden sekä raaka-aine- ja materiaalikustannusten mukaan.

⁽²¹⁾ Komission päätös asiassa N 872/06 – yksittäinen tuki Qimondalle (EUVL C 170, 5.7.2008, s. 2).

⁽²²⁾ Asia T-184/97, *BP v. komissio*, Kok. 2000, s. II-3145. Tässä asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, ettei tiettyyn kategoriaan kuuluvien tuotteiden taloudelliseen ja teolliseen toteuttamiseen tarkoitettua ohjelmaa voitu pitää tuotteiden teknologisen kehittämisen kokeiluhankkeena.

⁽²³⁾ EUVL C 323, 30.12.2006, s. 1.

⁽²⁴⁾ EPIA edustaa lähes 200 aurinkosähköalan toimijaa yli 20 Euroopan maasta (järjestö kattaa aurinkosähköteollisuuden tuotantoketjun päämateriaalin, aurinkokennojen ja -paneelien tuotannosta tietoteknisten järjestelmien kehittämiseen). Tuensaaja on EPIA:n jäsen.

- (44) Teknologian ja innovoinnin olennainen merkitys aurinkoenergiateollisuudessa näkyy EPIA:n mukaan pääasiassa siinä, että yritysten ja/tai tutkimus- ja kehityskeskusten välinen yhteistyö lisääntyy koko ajan ja että alalle perustetaan yhä useampia uusia yrityksiä.

4.2 Aurinkoenergiateollisuuden kokeiluhankkeet

- (45) EPIA:n mukaan aurinkoenergiateollisuuden innovaatioita ja uusia teknologioita kehitetään ja toteutetaan taloudellisten kriteerien perusteella. Jotta rahoittajien taloudellista riskiä voidaan pienentää ja jotta uutuusien teknologista ja/tai taloudellista toteutettavuutta voidaan kokeilla tiettyjen kriteerien perusteella, alan tutkimus ja kehitys sekä innovaatioiden teollinen toteutus tapahtuvat vaiheittain. Koska kokeiluhankkeissa on konkreettiset tavoitteet, rajalliset voimavarat ja ennakoitavat riskit, niiden avulla voidaan ratkaista tiettyjä innovaatioihin liittyviä teknisiä ja/tai taloudellisia ongelmia. Kokeiluhankkeita toteutetaan myös tuote- ja menetelmäpainottuneiden innovaatioiden osalta teollisesti toimivaksi havaittujen teknologioiden avulla, koska kapasiteettien laajentaminen kannattaa taloudellisesti vasta sitten, kun sarjatuotannon on koetuotantoprosessin myötä osoitettu olevan mahdollista. Tällöin tuotantokapasiteettien nopea kasvattaminen on kuitenkin menestyksen kannalta ratkaisevaa. Sen vuoksi tuotantokapasiteettia kasvatetaan usein välittömästi onnistuneen koetuotannon jälkeen.

4.3 String Ribbon -tekniikkaa ei ole vielä teollisesti testattu

- (46) EPIA:n mukaan Sovellon käyttämässä String Ribbon -tekniikassa kyse on jatkuvatoimisesta menetelmästä, jonka avulla voidaan tuottaa kiteisten kiekkojen valmistuksessa tarvittavia piinauhoja. Verrattuna kiteisten kiekkojen valmistuksessa käytettäviin tavanomaisiin leikkuumenetelmiin tässä menetelmässä tarvitaan huomattavasti vähemmän piitä, minkä ansiosta se on selvästi edullisempi menetelmä. String Ribbon -tekniikkaa ei ollut vielä kokeiltu kiekkojen valmistuksessa teollisesti ennen Sovello1:n rakentamista. Tuolloin maailmassa ei ollut myöskään yhtään yritystä, joka olisi pystynyt työstämään String Ribbon -tekniikalla valmistettuja kiekkoja aurinkokennoiksi ja lopulta aurinkopaneeleiksi. String Ribbon -tekniikan myötä Sovello kattaa koko arvoketjun eli kiekot, kennot ja paneelit. Tätä teknologisesti innovatiivista mahdollisuutta yhtenäistää arvoketju oli siis kokeiltava teollisesti.

5. SAKSAN HUOMAUTUKSET

- (47) Saksa toimitti komissiolle lisää tietoja hälventääkseen komission epäilyksiä siitä, muodostavatko Sovello1- ja Sovello2-hankkeet vuoden 2002 monialaisten puitteiden 49 kohdassa tarkoitettua yhden ainoan investoinnin. Saksa katsoo, että Sovello1 on kokeiluhanke ja että sitä on pidettävä Qimonda-päätöksessä tarkoitettuna itsenäisenä investointihankkeena. Tämä näkemys perustuu seuraaviin argumentteihin:

5.1 Sovello1 on kokeiluhanke

- (48) Saksan kanta on, että Sovello1-investointi on määriteltävä kokeiluhankkeeksi. Tämän tueksi Saksa viittaa OECD:n määritelmään⁽²⁵⁾, jonka mukaan koetuotantolaitoksen rakentaminen ja käyttöönotto määritetään kuuluvaksi tutkimus- ja kehitystoimintaan, mikäli sen pää tavoitteena on kerätä ja tallentaa teknistä ja muuta tietoa. OECD:n määritelmän mukaan kokeiluhankkeen tarkoitusena ei ole pelkästään kokeilla uuden teknologian teknistä toteutuskelpoisuutta, vaan myös arvioida tuotannon tehokkuutta, kustannusvaikutuksia ja sen teknistä optimointia ennen kuin sarjatuotanto voidaan aloittaa. Saksa katsoo, että onnistuneesti toteutettu kokeiluhanke on sen vuoksi ehdoton edellytys sarjatuotannon aloittamisen ja toteuttamisen kannalta.

- (49) Saksa esittää, että kun otetaan huomioon Sovello1-hankkeen aikana toteutetut prosessi- ja tuoteinnovaatiot, kyseinen investointi on yhteisön puitteissa tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtioneuvolle määritettyjen käsitteiden ”teollinen tutkimus” ja ”prosessi-innovointi” mukainen. Vaikka edunsaajalla oli alusta lähtien aikomus hyödyntää Sovello1-hankkeessa valmistettuja tuotteita kaupallisesti, tämän ei Saksan näemyksen mukaan tulisi olla ratkaisevaa päätettäessä hankkeen määrittämisestä yhdeksi ainoaksi investoinniksi, koska komissio ei painottanut tätä näkökohtaa myöskään Qimonda-päätöksessä. Saksa katsoo, etteivät Qimonda-kokeiluhankkeen ja Sovello1-investoinnin tavoitteet ja suunnittelu eroa toisistaan.

- (50) Saksa katsoo, että Sovello1-hanke täyttää edellä mainitut edellytykset yksiselitteisesti. Yhteisyrityskumppanit Q-Cells ja Evergreen perustivat Sovellon tammikuussa 2005 hankkiakseen todisteita Evergreenin String Ribbon -tekniikan teollisesta toteuttamiskelpoisuudesta Q-Cellsin (aurinkokennojen tuotanto sekä laitteistoja ja tuotantoprosesseja koskeva taitotieto) tuotantoteknologian avulla.

- (51) Saksan näemyksen mukaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-184/97 antama tuomio ei estä Sovello1-hankkeen määrittämistä kokeiluhankkeeksi, eikä tuomio myöskään ole käsiteltävän tapauksen kannalta olennainen, koska siinä ei käsitellä kysymystä yhdestä ainoasta investoinnista.

- (52) Saksan mukaan Sovello1 on maailman ensimmäinen automatisoitu ja täysin integroitu teollinen tuotantolaitos String Ribbon -tekniikkaan perustuvien aurinkopaneelien valmistukseen.

⁽²⁵⁾ *Main definitions and conventions for the measurement of research and experimental development — A summary of the Frascati manual 1993*, OECD, Paris, 1994, 117–118 kohta.

- (53) Saksa myöntää, että Evergreenillä on Marlborossa koelaitos, jossa yritys harjoittaa tutkimusta ja kehitystä sekä testaa String Ribbon -tekniikan avulla toimivaa koetuotantolinjaa. Sovello1-hankkeessa ei siten ollut määrä tutkia, onko aurinkopaneelien tuotanto String Ribbon -tekniikan avulla mahdollista, koska Evergreen on jo menestyksekkäästi osoittanut sen todeksi koetuotantolinjaltaan Marlborossa. Ennemminkin hankkeessa oli tarkoitus tutkia, onko teollinen sarjatuotanto teknologisesti (ja taloudellisesti) mahdollista. Saksa toteaa, ettei Marlborossa ole koskaan valmistettu kiekkoja, kennoja tai paneeleja teollisen tuotannon mittakaavassa. Sovello1-hankkeessa tuotettiin "Spruce Line" -tyyppin paneeleja, Marlborossa taas "Cedar Line" -tyyppin paneeleja. Nämä paneelityypit eroavat toisistaan pääasiassa siinä, että "Cedar Line" -paneelit valmistetaan käsin, kun taas Sovello1-hankkeessa tuotanto on pitkälti automatisoitu.
- (54) Marlboron tuotantolaitos saavutti 15 MWp:n kapasiteetin vasta vuonna 2004, mikä johtui uusien piikiekkokoumien asennuksesta. Saksan näkemyksen mukaan tästä ei voida tehdä johtopäätöstä, että Marlborossa olisi ollut String Ribbon -kennojen tai -paneelien tuotannossa tarvittavaa tekniikkaa tai että tuotantomäärät olisivat olleet teollisen mittakaavan mukaisia. Lisäksi Marlborossa valmistettiin edellä esitetyn mukaisesti toista paneelityyppiä kuin Sovello1-hankkeessa. Saksa viittaa myös siihen, että aurinkoenergiateollisuudessa toteutettavien kokeiluhankkeiden kapasiteetit ovat 10–30 MWp. Sovello1-hankkeen kapasiteetti sijoittuu tämän vaihteluvälin yläpäähän, mistä ei kuitenkaan voida päätellä, ettei se olisi ollut kokeiluhanke. Sovello1-hankkeen kapasiteetti (30 MWp) perustuu yksinomaan kyseistä tuotantolaitosta varten kehitetyn [...] ⁽²⁶⁾ kapasiteettiin.
- (55) Saksa mainitsee niin ikään, että String Ribbon -tekniikan avulla toimivissa tuotantolaitoksissa voidaan tämänhetkisen tiedon perusteella saavuttaa 75–80 MWp:n tuotantokapasiteetti. Sijoittajat tuskin olisivat olleet halukkaita perustamaan yhtään suurempaa uuden, vielä täysin kokeilemattoman tekniikan avulla toimivaa tuotantolaitosta.
- (56) Saksa huomauttaa, että Sovello1-investoinnin aikaan ei ollut olemassa standardeja innovatiiviseen String Ribbon -tekniikkaan perustuvassa aurinkopaneelien sarjatuotannossa tarvittavia koneita ja laitteita varten. Koska Sovellon tuotantotavoitteet olivat eriytyneempiä ja korkeampia kuin Marlboron tuotantolaitoksessa (tuotto vähintään [...] prosenttia, kennon vakiintunut hyötysuhde [...] prosenttia ja kennon hyötysuhteen parantaminen [...]), ei ollut mahdollista vain "kopioida" Marlboron koetuotantoa eikä käyttää Q-Cellsin tavanomaisia tuotantomenetelmiä ⁽²⁷⁾. Saksa mainitsee useita esimerkkejä tämän osoittamiseksi.
- (57) Saksa toteaa edelleen, että lyhyen, onnistuneen kokeiluvaiheen sekä tuotteiden nopean kaupallisen hyödyntämisen ei pitäisi olla esteenä Sovello-hankkeen määrittämiselle kokeiluhankkeeksi. Myös Marlboron "koetuotannossa" valmistetut tuotteet myytiin. Tämä johtuu aurinkoenergiatuotteiden suuresta kysynnästä. Paneelit, joiden tuotto ja hyötysuhde olivat pienempiä, olivat myös hinnaltaan edullisempia. Jos todelliset tuotto- ja hyötysuhdearvot eivät olisi jatkuvasti saavuttaneet tavoitearvoja, Sovello1-kokeiluhanke olisi epäonnistunut. Myös siinä tapauksessa tuotetut paneelit olisi kuitenkin myyty jo aiheutuvien tappioiden rajoittamiseksi.
- (58) Saksa tuo esiin, että Sovello1-hankkeen tuotannon aloittamisen ja Sovello2-hankkeen rakennustöiden aloittamisen välinen aika oli viisi kuukautta (ei kolme, kuten komission päätöksessä muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta todetaan).
- (59) Saksa katsoo, että Sovello1-hankkeen koelaitteiston kokeiluvaihe oli niin lyhyt siksi, että kaikilla toimialoilla yleinen investointi- ja tuotantovaiheiden erottaminen (työntekijöiden palkkaus, tiivis yhteistyö kone- ja laitevalmistajien kanssa, varhaisessa vaiheessa tehdyt tuotantomateriaalien ja varaosien toimitussopimukset, kennojen ja paneelien tuotantotilojen erottaminen) jätettiin tekemättä. Hanke oli kokonaisuudessaan myös erittäin hyvin suunniteltu.

5.2 Investointihankkeet Sovello1 ja Sovello2 ovat erillisiä hankkeita

- (60) Saksan käsityksen mukaan kaikkien vuoden 2002 monialaisten puiteiden 49 kohdassa tarkoitettujen kriteerien on täyttyvä kumulatiivisesti, jotta Sovello1- ja Sovello2-hankkeita voitaisiin pitää yhtenä ainoana investointina. Saksa esittää lukuisia argumentteja tämän tulkinnan puolesta ja tukeutuu niin ikään komission aikaisempiin päätöksiin, erityisesti Qimonda-päätökseen, AMD:tä koskevaan komission päätökseen ⁽²⁸⁾, jäljempänä 'AMD-päätös', sekä Q-Cellsiä koskevaan komission päätökseen ⁽²⁹⁾, jäljempänä 'Q-Cells-päätös'. Koska tämä edellytys ei täyty Sovello1- ja Sovello2-hankkeiden osalta, molempia hankkeita on pidettävä itsenäisinä investointihankkeina.

⁽²⁷⁾ Uuden tekniikan avulla valmistettu kenno (150 mm × 80 mm) on selvästi erilainen kuin tavanomainen, piikiekkopohjainen neliönmuotoinen kenno (156 mm × 156 mm). Eri kennokoko ja kiekkojen tietyt fysikaaliset ominaisuudet (esimerkiksi [...]) oli otettava huomioon kaikkien Sovello1:n koneiden ja laitteiden suunnittelussa ja valmistuksessa.

⁽²⁸⁾ Komission päätös, tehty 18 päivänä heinäkuuta 2007, asiassa N 810/06 – AMD:lle myönnetty tuki (EUVL C 246, 20.10.2007, s. 1).

⁽²⁹⁾ Komission päätös, tehty 10 päivänä heinäkuuta 2007, asiassa N 850/06 – Q-Cellsille myönnetty tuki (EUVL C 270, 13.11.2007, s. 5).

⁽²⁶⁾ [...] perustuu (tavanomaisen plasma-avusteisen CVD-irrotusmenetelmän, ns. PECVD-menetelmän sijaan) innovatiiviseen menetelmään, [...].

- (61) Saksa vakuuttaa, etteivät Sovello1 ja Sovello2 liity toisiinsa fyysisesti, teknisesti eivätkä toiminnallisesti. Kyse on erillisistä tuotantolaitoksista, joilla on täysin omavaraiset tuotantolaitteistot, erillinen kiinteä käyttöomaisuus (tontit, rakennukset, koneet ja laitteet) sekä erilliset yhteydet julkiseen katuverkostoon (eri kadunnumerot). Lisäksi tuotantolaitokset sijaitsevat eri tonteilla (kylläkin vierekkäisillä), jotka on ostettu eri aikaan ⁽³⁰⁾. Saksan mukaan molemmat tuotantolaitokset kattavat koko arvoketjun (String Ribbon -kiekot, String Ribbon -kennot ja String Ribbon -paneelit). Tuotantolaitokset voitaisiin myydä toisistaan erillään ilman, että tuotantoprosessissa ⁽³¹⁾ pitäisi tehdä fyysisiä muutoksia.
- (62) Saksa katsoo, että Sovello1:n ja Sovello2:n tuotantotekniikan (uudet prosessitekniikat, ohuempien kiekkojen tuotanto) ja (väli-)tuotteiden (kiekot, kennot ja paneelit) laadun (korkeampi tuotto) vertailu osoittaa niiden väliset erot selvästi.
- (63) Saksa korostaa erityisesti, että Sovello1:n tontin kauppa-kirjassa ollut viereisen tontin osto-optio oli vain tontin myyjälle asetettu velvoite, eikä tontin oston rinnastaminen investointihankkeen aloittamiseen ole sovellettavien tukisäännösten mukaan perusteltua. Näin ollen toisen tontin osto-optio ei Saksan mukaan ole yksiselitteinen osoitus yhtenäisestä investointisuunnitelmasta, joka kattaa sekä Sovello1:n että Sovello2:n.
- (64) Saksa viittaa komission Q-Cellsiä koskevaan päätökseen, jonka mukaan kaksi investointia eivät liity toisiinsa, jos molemmilla investoinneilla on omat tontit, rakennukset ja laitteet, jos niitä hallinnoidaan erillään ja jos vain strategista ja toiminnallista osa-alueita johdetaan yhdessä. Sovello1- ja Sovello2-hankkeiden osalta strategisen ja toiminnallisen osa-alueen johtaminen yhdessä on perusteltua puhtaasti liiketaloudellisista syistä, eikä se ole kummankaan hankkeen olemassaolon ja onnistumisen kannalta välttämätöntä.
- (65) Saksa katsoo, että olemassa olevaa strategista suunnitelmaa, jonka mukaan (kuten alkuperäisessä yhteisyrityssopimuksessakin sanotaan) kapasiteettia oli määrä laajentaa kokeiluhankkeen onnistuessa, on arvioitava samoin kuin vastaavia suunnitelmia Qimonda-päätöksessä.
- (66) Saksa toteaa, että kummassakin investointihankkeessa, Sovello1:ssä ja Sovello2:ssa, pyritään erilaisiin tavoitteisiin, vaikkakin molemmissa hankkeissa on kyse aurinkopaneelien valmistamisesta. Sovello1-hankkeessa kyse on ensisijaisesti toteutettavuus selvityksestä (String Ribbon -tekniikkaan perustuvan teollisuustuotannon teknologisen ja taloudellisen toteutettavuuden arvioiminen koko arvoketjun osalta). Sovello2-hankkeessa on puolestaan kyse tiettyjen tuoteryhmien varsinaisesta kaupallisesta sarjatuotannosta, jonka myötä Sovello1-hankkeessa kerätty tekninen kokemus standardoidaan.
- (67) Saksan näkemyksen mukaan muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevan päätöksen 61 kohdassa tehdystä vertailusta (Qimonda-päätöksessä käsitellyn investointikustannusten kertoimen ja Sovello-hankkeiden vastaavan kertoimen välillä) jätettiin alakohtaiset tunnuspiirteet huomiotta eikä vertailun perusteella voida siksi päätellä, ettei Sovello1 ole kokeiluhanke. Lisäksi Saksa toteaa, että Qimonda-päätöksessä mainitut kustannukset koskivat kolmea investointihanketta, että puolijohdeteollisuudessa rakennus- ja laitteistokulut ovat huomattavasti korkeampia kuin aurinkoenergiateollisuudessa ja että konekohtaiset kapasiteetit puolijohdeteollisuudessa ovat huomattavasti pienemmät (tämän vuoksi puolijohdeteollisuudessa on hankittava enemmän koneita). Lisäksi puolijohdeteollisuuden kokeiluhankkeiden kustannukset ovat suhteellisen alhaisia, koska koneet ovat huomattavasti enemmässä määrin standardisoituja. Saksa esittää, että seurantahankkeen ja kokeiluhankkeen kustannusten suhde voi johtua myös siitä, että sijoittajalta on saatu enemmän rahoitusta (minkä perusteella ei tulisi saada enemmän valtiontukea).
- (68) Saksa esittää, että alkuperäiseen yhteisyrityssopimukseen sisältyvä yleisluonteinen aikomus laajentaa Sovellon tuotantokapasiteettia ei muodosta yhteyttä Sovello1:n ja Sovello2:n välille, koska se ei sisällä muita erittelyjä toisesta investointihankkeesta (sijaintipaikka, tuotantotekniikat, koneet, piin toimitus ja rahoitus).
- (69) Saksa toteaa, että lopullinen päätös Sovello2-hankkeen toteuttamisesta tehtiin kesäkuussa 2006 seuraavien seikkojen perusteella: 1) markkinoiden jatkuvasti ja voimakkaasti kasvava kysyntä, joka varmistaa tuotteiden myynnin pitkällä aikavälillä, 2) pitkäaikainen sopimus raaka-aineen, piin, toimittamisesta (sopimus REC:n kanssa kesäkuussa 2006), 3) Sovello1-kokeiluhankkeen todistettu tekninen ja taloudellinen onnistuminen (tavoiteltu tuotto ja vakaa kennon hyötysuhde saavutettiin kesäkuussa 2006).

⁽³⁰⁾ Tontit ostettiin erikseen; Sovello1-hankkeen tontin kauppa-kirjaan (päiväty [..]) tosin sisältyi sitoumukseton osto-optio toisen tontin oston Sovello2-hanketta varten ([..] päiväty kauppa-kirja). Päätös Sovello2-tontin rekisteröimisestä "teolliseen käyttöön tarkoitetuksi tontiksi" tehtiin vasta myöhemmin, ja se otettiin erikseen käyttöön.

⁽³¹⁾ Saksa viittaa tässä Deloitte & Touche GmbH:n 27 päivänä syyskuuta 2006 päivätyyn lausuntoon, joka toimitettiin komissiolle ilmoituksen mukana. Lausunnossa tehdään päätelmä, että Sovello1- ja Sovello2-tuotantolaitokset voivat toimia hyvin toisistaan erillään ja ne voidaan myös myydä erikseen.

- (70) Saksa viittaa siihen, että Sovello1-hankkeen investointipäätöksen tekeminen hetkellä (tammikuussa 2005) Sovello2-investoinnin aloittaminen ei ollut teknisesti eikä taloudellisesti mahdollista. Tämän lisäksi Sovello1-hankkeen onnistumista ei tuolloin voitu vielä ennakoita.

5.3 Ei taloudellista kannustinta Sovello1:n ja Sovello2:n keinotekoiselle jakamiselle

- (71) Saksa esittää, ettei Sovellolla ollut taloudellista kannustinta Sovello1:n ja Sovello2:n keinotekoiselle jakamiselle. Kahden omavaraisen tuotantolaitoksen perustamisesta on aiheutunut Sovellolle noin [...] euron lisäkustannukset⁽³²⁾. Sen vuoksi Saksa katsoo, ettei Sovello ole voinut hyödyntää yhdestä ainoasta investoinnista yleisesti koituvia synergia- ja kokoetuja. Hankkeiden luokittelusta erillisiksi investoinneiksi aiheutuneita suurempia investointikustannuksia ei ole läheskään katettu erillisten investointien oikeuttamalla lisätuella, koska sen määrä oli vain noin 10 miljoonaa euroa⁽³³⁾.

5.4 Päätelmä: Sovello1 ja Sovello2 eivät muodosta yhtä ainoaa investointia

- (72) Saksa viittaa aikaisempiin päätöksiin, joiden mukaan komissio on luokitellut kaksi erillistä investointihanketta yhdeksi ainoaksi investoinniksi vain silloin, kun kaikki vuoden 2002 monialaisten puitteiden 49 kohdassa tarkoitetut kriteerit ovat täyttyneet kumulatiivisesti. Tämän johdosta Saksa katsoo, että vaikka Sovello1-hanketta ei hyväksyttäisi kokeiluhankkeeksi, Sovello1- ja Sovello2-hankkeet eivät muodosta yhtä ainoaa investointia, koska vuoden 2002 monialaisten puitteiden kohdassa 49 tarkoitetut kriteerit eivät täyty kumulatiivisesti.
- (73) Saksan näkemyksen mukaan molempien hankkeiden alueellinen ja ajallinen läheisyys ei saa johtaa siihen päätelmään, että molempia investointeja pidettäisiin vuoden 2002 monialaisten puitteiden 49 kohdassa tarkoitettuna yhtenä ainoana investointina ja että hankkeet olisi jaettu keinotekoisesti vuoden 2002 monialaisten puitteiden säännösten kiertämiseksi.

6. OIKEUDELLINEN ARVIOINTI

6.1 EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen olemassaolo

- (74) Päätöksessään muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta komission päätteli, että taloudellinen tuki, jonka

⁽³²⁾ Koska 90 MWp:n tuotantokapasiteetin rakentamiseksi ei ole tehty yhtä vaan kaksi erillistä investointia, Sovello1-hanke (30 MWp) ja Sovello2-hanke (60 MWp).

⁽³³⁾ Kyseisen lisätuen määrä on laskettu olettaen, että yhden yksittäisen investoinnin tukikelpoiset kustannukset ovat alhaisemmat, yhteensä noin 144 miljoonaa euroa, jolloin niin suurelle investointihankkeelle myönnettäisiin pk-yrityksille myönnettävä korotus.

Saksa aikoo myöntää Sovellolle voimassa olevien aluetukisäännösten ”yhteinen ohjelma” ja ”investointitukilaki” nojalla, on EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaista valtiontukea. Tätä päätelmää Saksa ei vastustanut.

6.2 Ilmoitusvelvollisuus, tuen sääntöjenmukaisuus ja sovellettava oikeus

- (75) Saksa on ilmoittanut tukitoimenpiteestä 20 päivänä joulukuuta 2006, ja se on näin ollen täyttänyt vuoden 2002 monialaisten puitteiden 24 kohdassa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden.
- (76) Vuosien 2007–2013 alueellista valtiontukea koskevien suuntaviivojen⁽³⁴⁾ 63 kohdan ja alaviitteen 58 mukaisesti erikseen ilmoitettuja investointihankkeita on arvioitava ilmoituksen antamisen hetkellä voimassa olevien sääntöjen mukaisesti, joten komissio on arvioinut ilmoitettua tukitoimenpidettä vuoden 1998 aluetukisuuntaviivojen, Saksan aluetukikartan (2004–2006) ja vuoden 2002 monialaisten puitteiden perusteella.

6.3 Tuen yhteensopivuus vuoden 1998 aluetukisuuntaviivojen yleisten määräysten kanssa

- (77) Komissio on todennut jo päätöksessään muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta, että hanke on vuoden 1998 aluetukisuuntaviivoissa tarkoitettu alkuinvestointi, että tukikelpoiset investointikustannukset on tarkkaan määritelty ja että tuen kasautumista koskevia sääntöjä noudatetaan. Lisäksi Sovello on hakenut tukea ennen töiden aloittamista hankkeessa, ja se on myös sitoutunut ylläpitämään investointia alueella vähintään viiden vuoden ajan hankkeen päättymisestä. Sovellon julkista tukea sisältämätön omarahoitusosuus on vähintään 25 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Koska Sovellolle aiotaan myöntää tukea jo tutkittujen määräysten nojalla, tuki on lähtökohtaisesti vuoden 1998 aluetukisuuntaviivojen yleisten määräysten mukaista. Komissio vahvistaa tämän päätelmän tässä päätöksessä.

6.4 Tuen yhteensopivuus vuoden 2002 monialaisten puitteiden kanssa

6.4.1 Yksi ainoa investointi

- (78) Vuoden 2002 monialaisten puitteiden 49 kohdan mukaan investointihanketta ei saa jakaa keinotekoisesti alahankkeisiin vuoden 2002 monialaisten puitteiden määräysten kiertämiseksi. Yksi ainoa investointi käsittää kaikki tietyllä tuotantopaikalla kolmen vuoden aikana

⁽³⁴⁾ EUVL C 54, 4.3.2006, s. 13.

kiinteään käyttöomaisuuteen tehdyt investoinnit ⁽³⁵⁾. Tuotantopaikalla tarkoitetaan ”fyysisen tai toiminnallisen yhteyden yhdistämää kiinteiden omaisuuserien muodostamaa kokonaisuutta, jolla on tarkoin määritelty tekninen tehtävä ja selvät tavoitteet (kuten tietyn tuotteen tuotanto)”.

(79) Koska Sovello on jo aiemmin saanut tukea aikaisempaan investointihankkeeseen (Sovello1) samalle paikalle (Sovello2-hankkeen viereiselle tontille) ja koska Sovello1-hankkeen töiden aloittamisen (2005) ja Sovello2-hankkeen töiden aloittamisen (heinäkuu 2006) välinen aika on alle kolme vuotta, on tutkittava, muodostaako aikaisempi investointi yhdessä ilmoitetun Sovello2-hankkeen kanssa yhden ainoan investoinnin.

(80) Yleensä komissio katsoo, että yksi ainoa investointi käsittää kaikki tietyllä tuotantopaikalla kolmen vuoden aikana kiinteään käyttöomaisuuteen tehdyt investoinnit. Saksan esittämät huomautukset yhdestä ainoasta investoinnista on tutkittu vuoden 2002 monialaisten puitteiden 49 kohdassa tarkoitettujen kriteereiden perusteella.

(81) Komission käsityksen mukaan mikään ei viittaa siihen, että investointihanke olisi jaettu keinotekoisesti kahteen alahankkeeseen vuoden 2002 monialaisten puitteiden määräysten kiertämiseksi. Vaikka vuoden 2002 monialaisten puitteiden määräyksiä ei olisi kierretty tahallisesti, tämä ei kuitenkaan automaattisesti merkitse, etteivät kolmen vuoden aikana aloitetut hankkeet muodosta yhtä ainoaa investointia (ks. AMD-päätöksen 47–49 kohta; siinä komissio päätteli, että kyse on yhdestä ainoasta investoinnista, vaikka hankkeita ei ollut tahallisesti jaettu keinotekoisiiin eriin vuoden 2002 monialaisten puitteiden määräysten kiertämiseksi). Sitä, onko kyseessä yksi ainoa investointi, on siten arvioitava vuoden 2002 monialaisten puitteiden 49 kohdan kriteerien nojalla toiseikkoihin tukeutuen eikä sen perusteella, toimittiinko tahallisesti vai ei.

(82) Saksa pääteelee komission päätöskäytännöstä, että kaikkien vuoden 2002 monialaisten puitteiden 49 kohdassa tarkoitettujen kriteereiden on täyttyvä kumulatiivisesti, jotta kahta hanketta voitaisiin pitää yhtenä ainoana investointina. Tätä tulkintaa komissio ei voi hyväksyä. Missään aikaisemmassa komission päätöksessä ei ole mainittu, että kaikkien kriteerien on täyttyvä kumulatiivisesti, jotta kyseessä olisi yksi ainoa investointi. Komission näkemyksen mukaan vuoden 2002 monialaisten puitteiden nojalla näitä kriteereitä on arvioitava ennem-

minkin kokonaisuutena. Yksittäistapauksessa kriteereitä on punnittava kokonaisuutena. Tämä tarkoittaa, että kahdesta investointihankkeesta voi muodostua yksi ainoa investointi, vaikka kaikki kriteerit eivät täytyisikään.

(83) Kriteerejä, joita ovat

- tarkkaan määritelty tekninen tehtävä
- fyysinen tai toiminnallinen yhteys
- selkeä tavoite, ja
- taloudellinen jakamattomuus,

tutkitaan ja punnitaan seuraavassa kokonaisarvioinnin näkökulmasta.

(84) Arvioinnissa otetaan huomioon myös Saksan esittämä argumentti, ettei Sovellolla ollut taloudellista kannustinta Sovello1:n ja Sovello2:n keinotekoiselle jakamiselle.

6.4.1.1 Tarkkaan määritelty tekninen tehtävä

(85) Molemmilla tuotantolaitoksilla on yksi ja sama tarkkaan määritelty tekninen tehtävä: aurinkopaneelien valmistus String Ribbon -tekniikan avulla. Edelleen todettakoon, ettei mikään viittaa siihen, että Sovello1:ssä tai Sovello2:ssa tarvittaisiin erilaisia tuotannon esivalmisteluja (molemmissa tapauksissa raaka-aineena käytetään piitä). Sovello2:n varustuksessa ja koneissa tehdyt muutokset, jotka ovat perua Sovello1-hankkeesta saaduista kokemuksista ja joiden avulla tuotantotehokkuutta on määrää optimoida, voivat johtaa vähäisiin eroihin Sovello1:ssä ja Sovello2:ssa valmistetuissa paneeleissa. Komissio katsoo, että nämä erot ovat kuitenkin tulosta teollisissa hankkeissa tavanomaisista muutoksista, eivätkä ne vaikuta siihen, että molemmilla tuotantolaitoksilla on edelleen sama tekninen tehtävä.

6.4.1.2 Fyysinen tai toiminnallinen yhteys

(86) Sovello1 ja Sovello2 ovat erillisiä tuotantolaitoksia, joilla on erillinen kiinteä käyttöomaisuus ja erillinen yhteys julkiseen katuverkostoon. Molemmat tuotantolaitokset käsittävät aurinkopaneelien koko tuotantoprosessin kiereistä ja kennoista paneeleihin. ”Kiinteiden omaisuuserien”, joista molemmat tuotantolaitokset muodostuvat ja joiden ”osilla on määritelty tekninen tehtävä”, välillä ei ole fyysistä yhteyttä. Eräissä komissiolle toimitetussa lausunnossa päätellään, että tuotantolaitokset voidaan myydä erikseen ja ne voivat myös toimia toisistaan erillään ilman, että tuotantoprosessissa olisi tehtävä fyysisiä muutoksia. Komissio ei näe mitään syytä olla hyväksymättä tätä päätelmää.

⁽³⁵⁾ Koska investointihankkeet voivat kestää useamman vuoden, kolmen vuoden ajanjaksoa aletaan laskea kunkin hankkeen töiden aloittamisesta.

- (87) Sovello1- ja Sovello2-tuotantolaitoksissa hoidetaan muutamia palveluja keskitetysti. Lisäksi ne tuottavat samaa tuotetta samalla menetelmällä sekä samoilla koneilla ja laitteilla; ne käyttävät pääsääntöisesti myös samoja koneiden, varusteiden ja raaka-aineiden toimittajia, ja huolto-palvelut sekä varaosahallinta on järjestetty keskitetysti. Pitää kuitenkin paikkansa, että tästä tapauksesta puuttuvat tietyt tekijät, jotka tavallisesti ovat osoituksena ”kiinteiden omaisuuserien”, joista molemmat tuotantolaitokset koostuvat ja ”joiden osilla on määritelty tekninen tehtävä”, välisestä yhteydestä. Sovello-hankkeiden välillä ei ole alihankintasuhdetta, yhteistä teknistä infrastruktuuria (esimerkiksi voimalaitosta tai vastaavaa) ei ole eikä väli-tuotteita vaihdeta. Molemmat tuotantolaitokset ovat oma-varaisia tuotantolinjoja.
- (88) Sovello1-hankkeen tontin kauppakirjaan merkityn viereisen tontin osto-option osalta komissio on tässä nimenomaisessa tapauksessa Saksan kanssa yhtä mieltä siitä, että mainitun kaltainen osto-optio ei sinänsä ole riittävä peruste sen osoittamiseksi, että vuoden 2002 monialaisten puitteiden 49 kohdassa tarkoitettua toiminnallista yhteyttä olisi olemassa, etenkin kun tuensaajan ei tarvinnut suorittaa osto-optiosta lisämaksua ja Sovello2-hankkeen sijoittaja oli etsinyt myös vaihtoehtoisia tuotantopaikkoja.
- (89) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että Sovello1- ja Sovello2-hankkeen välillä ei ole vuoden 2002 monialaisten puitteiden 49 kohdassa tarkoitettua fyysistä eikä tiivistä toiminnallista yhteyttä.
- 6.4.1.3 Selkeä tavoite
- (90) Saksa katsoo, että Sovello1-hankkeessa kyse oli kokeilu-hankkeesta, jossa oli määrä osoittaa erittäin innovatiiviseen tekniikkaan⁽³⁶⁾ perustuvan tuotantoprosessin toimintakelpoisuus, tehokkuus (tuotto) ja taloudellisuus koko arvoketjun osalta. Sovello2-hankkeen tavoitteena oli puolestaan lisätä kapasiteettia ja aloittaa sarjatuotanto teknisen ja taloudellisen toteutettavuuden tultua osoit-tuiksi. Näin ollen Saksa katsoo, että Sovello1- ja So-vello2-investointihankkeissa pyrittiin erilaisiin tavoitteisiin.
- (91) Tämän osalta komissio selvittää, että toisin kuin Saksa tulkit-si, komissio ei katsonut Qimonda-päätöksessä, että kokeiluhankkeilla olisi välttämättä oltava eri tavoitteet vuoden 2002 monialaisten puitteiden 49 kohdan sovel-tamiseksi. Komissio totesi Qimonda-päätöksessä, että ky-seisellä kokeiluhankkeella oli toinen tavoite, eikä se muo-
- dostanut toisen hankkeen kanssa yhtä ainoaa investointia. Näiden kahden hankkeen tavoitteita arvioitaessa se seikka, että toinen hanke on kokeiluhanke, voi toki olla selvä osoitus siitä, että hankkeilla on erilaiset tavoitteet, mutta yksittäistapauksessa hankkeiden erityispiirteet huo-mioiden hankkeiden tavoitteita ei kuitenkaan voida sen perusteella rajata selvästi. Kokeiluhankkeen rajaamisen hankaluudesta huolimatta komissio katsoo, että siksi on tarkasteltava ennemminkin hankkeen yksittäisten tunnus-piirteiden perusteella, onko kokeiluluonteisella hankkeella toisesta hankkeesta riittävässä määrin erillinen tavoite. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa on esitetty useita pe-rusteita, jotka osoittavat, että Sovello1- ja Sovello2-hank-keella on erilaiset, selkeästi määritetyt tavoitteet.
- (92) EPIA:n esiintuomat argumentit vahvistavat, että aurinkoe-nergiateollisuudessa taloudellisiin kriteereihin perustuvien innovaatioiden ja uusien teknologioiden kehittäminen tapahtuu usein vaiheittain ja että aurinkosähköalalla on lukuisia hankkeita, joiden tavoitteena on kokeilla inno-vaatioiden teollista toteuttamiskelpoisuutta ja prosessien toistettavuutta ennen sarjatuotannon aloittamista. Lisäksi argumentit vahvistavat, että Sovello1-hankkeessa oli kyse maailman ensimmäisestä investoinnista, jonka myötä String Ribbon tekniikkaa kokeiltiin teollisesti.
- (93) Yhteisyrityspuitesopimuksen perusteella komissio toteaa, että Sovello1:n kiekkoituotanto perustui String Ribbon -tekniikkaan, mutta se toteutettiin Q-Cellsin tuotantotek-nologioiden avulla sellaisten tuotantomenetelmien kehit-tämiseksi, joita voidaan soveltaa teollisessa mittakaavassa ja joiden taloudellisuus on osoitettu. Sovello1:n osalta tämä käsitti koko joukon teknologisia innovaatioita ja erikoiskoneiden kehittämistyötä. Painopiste oli teollisen mittakaavan tuotantomenetelmien automatisoinnissa ja toistettavuudessa, ja lopputuloksena alettiin valmistaa ”Spruce Line” -tyyppisiä aurinkopaneeleja. Sovello1 on siis aivan uudenlainen hanke, jonka tavoitteena oli ko-keilla String Ribbon -tekniikkaa hyödyntävän aurinkopa-neeleden valmistuksen teknistä toteutettavuutta ja talou-dellisuutta teollisessa mittakaavassa. Sen sijaan Sovello2-hankkeen tavoitteena oli teollinen sarjatuotanto, jonka aloittamisen edellytyksenä oli Sovello1-hankkeen onni-tuminen.
- (94) Päätöksessään muodollisen tutkintamenettelyn aloittami-sesta komissio toi ilmi epäilyksiään Sovello1:n laajuu-desta (30 MWp:n tuotantokapasiteetti) verrattuna Marlbo-ron laboratoriovalmistukseen (15 MWp) ja Sovello2:n sarjatuotantoon (vain 60 MWp). Saksa kuitenkin totesi, että Marlboron tuotantolaitos saavutti täyden tuotantoka-pasiteetin vasta vuonna 2004, ja korosti, ettei tätä voida pitää osoituksena siitä, että Marlborossa olisi käytetty

⁽³⁶⁾ Saksa toimitti lisälausuntoja Marlboron tehtaassa laboratorio-olo-suhteissa toteutetun kokeiluvaiheen ja Sovello1-hankkeessa kokeil-tujen teollisten tuotantoprosessien välisestä erosta. Lausunnon mu-kaan Marlboron tuotanto perustui Evergreenin String Ribbon -tek-niikkaan, paneelit valmistettiin käsin ja lopputuotteet olivat ”Cedar Line” -tyyppisiä. Saksan mukaan [...].

- teollisia tuotantomenetelmiä. Tähän viittaa myös se, että Evergreen aikoo tällä hetkellä lopettaa tuotannon Marlborossa (ja jatkaa siellä vain T&K-toimintojaan) ja laajentaa uutta tuotantolaitostaan Devensissä ⁽³⁷⁾.
- (95) Lisäksi Saksa toteaa, että aurinkosähköteollisuuden kokeiluhankkeiden kapasiteetit ovat yleensä 10–30 MWp. Sovello1:n osalta 30 MWp:n kapasiteetti on perua [...]. Komissiolla oli aluksi epäilyksiä Sovello2:n rajallisesta tuotantokapasiteetista – Sovello1-hankkeeseen verrattuna –, mutta Saksa perusteli tätä sillä, että String Ribbon -teknikkaa käyttävien tuotantolaitosten kapasiteetit ovat tällä hetkellä korkeintaan noin 75–80 MWp ja että vuonna 2008 aloitettiin Sovellon laajentamistyö (Sovello3), joka on nyttemmin jo lähes valmis.
- (96) Qimonda-investointien kustannuksia koskevan kertoimen ja molempien Sovello-investointihankkeiden kertoimen vertailun osalta komissio toteaa, että Qimonda-päätöksen kustannukset liittyvät kolmeen investointiin. Puolijohdeteollisuudessa rakennuksiin ja varustuksiin liittyvät kustannukset ovat selvästi korkeampia kuin aurinkosähköteollisuudessa, ja konekohtainen tuotos on puolijohdeteollisuudessa huomattavasti alhaisempi (minkä vuoksi sarjatuotannon aloittamiseen tarvitaan enemmän koneita). Komissio toteaa niin ikään, että puolijohdeteollisuudessa kokeiluhankkeet ovat edullisempia, koska koneet ovat selvästi suuremmissa määrin standardisoituja. Lisäksi komissio katsoo, että jatkohankkeen kustannusten ja kokeiluhankkeen kustannusten välinen suhde voi joutua myös siitä, että sijoittajalta on saatu enemmän rahoitusta. Komissio toteaa myös, että alun perin oli tehty ilmoitus huomattavasti laajemmasta hankkeesta (Sovello2 + Sovello3). Ilmoitusta kuitenkin muutettiin myöhemmin poistamalla siitä Sovello3-hankkeeseen haetut avustukset ja toteamalla, että investointihanke Sovello3 viivästyy. Ottaen huomioon tämän toimialan voimakkaan kysynnän, dynamiikan ja nopean kehityksen komissio katsoo, että molempien Sovello-hankkeiden kustannusten ”matalan” kertoimen perusteella ei voida päätellä, ettei Sovello1-hanke olisi kokeiluhanke, jolla on eri tavoite kuin Sovello2-hankkeessa.
- (97) Lisäksi komissio panee merkille, että ennen Sovello2-hankkeen aloittamista päätöstä seuraavista investoinneista harkittiin huolellisesti Sovello1-hankkeen tulosten perusteella.
- (98) On totta, että Sovello2-hanketta koskeva tukihakemus tehtiin jo helmikuussa 2006 (alustava avustuspäätös joulukuussa 2006). Aloittaessaan muodollista tutkintamenetelyä komissio oletti, että tuensaajalla oli tukihakemusta jättäessään konkreettisia suunnitelmia investointihankkeen laajuudesta ja rahoituksesta. Toimitetuista tiedoista käy kuitenkin ilmi, että lopullinen investointipäätös tehtiin vasta kesäkuussa 2006, siis sen jälkeen, kun Sovello2-hankkeelle asetetut ”välitavoitteet” oli saavutettu. Lisäksi toimitussopimus REC:in kanssa (jonka ansiosta riittävä piin toimitus Sovello2-hankkeeseen varmistettiin) allekirjoitettiin vasta kesäkuussa 2006, mikä viittaa siihen, että varsinainen päätös tehtiin vasta tuolloin. Tuensaajayrityksen johdolla on tiettävästi ollut jo aikaisemmin viitteitä siitä, että teknologiset ja taloudelliset tavoitteet todennäköisesti saavutetaan. Tämä ei kuitenkaan ole ristiriidassa sen seikan kanssa, että Sovello1 suunniteltiin vuonna 2005 kokeiluhankkeeksi, jolla oli tietyt teknologiset ja taloudelliset, Sovello2-hankkeen tavoitteista selvästi eroavat tavoitteet.
- (99) Komissio pani niin ikään merkille, että niin sanottujen OECD:n ⁽³⁸⁾ Frascati-käsikirjojen perusteella, joissa määritetään tutkimus- ja kehityspolitiikassa hyväksytyt standardit, Sovello1 täyttää kokeiluhankkeen tunnusmerkit. OECD:n määritelmässä tehdään ero erilaisten kokeiluhankemuotojen välillä: on hankkeita, joiden tarkoituksena on uuden keksinnön tai tekniikan (tässä tapauksessa String Ribbon -tekniikan) kokeellinen kehittäminen laboratorioolosuhteissa, ja hankkeita, joissa prosessitekniikan kokeellinen kehittäminen liittyy uuden keksinnön tai tekniikan teolliseen hyödyntämiseen.
- (100) Frascati-käsikirjojen 2.3.4 kohdassa käsitellään nimenomaisesti tutkimuksen ja kehityksen sekä teollisten toimintojen (kuten Sovello1) välisiä rajatapauksia. Lisäksi käsikirjoissa pyritään luokittelujen avulla määrittämään, miten T&K-toiminnot eroavat teollisista toiminnoista. Todettakoon, että eri teollisuudenalojen standardit ja vertailukohdat (esimerkiksi kustannusten kertoimet) voivat olla hyvinkin erilaisia.
- (101) EPIA:n lausunnon mukaan aurinkosähkömarkkinat ovat erittäin dynaamiset ja tuotteiden kysyntä on hyvin vilkasta. Tämän perusteella komissio katsoo, että Sovello1-hankkeen tuotannon välitön kaupallinen hyödyntäminen ei ole vakuuttava todiste siitä, ettei Sovello1-hanketta olisi suunniteltu kokeiluhankkeeksi.
- (102) Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-184/97 (BP v. komissio) antamassa tuomiossa tarkastellaan käsitettä ”kokeiluhanke, jonka tarkoituksena on vähemmän saastuttavien tuotteiden teknologinen kehittäminen” (erityisesti uusiutuvista energianlähteistä saatavien polttoaineiden osalta). Kanteen kohteena

⁽³⁷⁾ Evergreenin vuosikertomus 2008.

⁽³⁸⁾ Frascati Manual – Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development.

ollut järjestely ulottui huomattavasti teknologista kehittämistä koskevan kokeiluhankkeen toteuttamista pidemmälle, ja mitä ilmeisimmin sen oli määrä palvella taloudellista ja teollista kehitystä, jonka ansiosta biopolttoaineiden markkinaosuus kasvaisi. Sovello1-hankkeessa pyrittiin kuitenkin molempiin tavoitteisiin: uuden prosestekniikan validointiin (String Ribbon -tekniikka yhdistettynä Q-Cellsin tuotantoteknologioihin) teollisessa mittakaavassa ja sen taloudellisuuden kokeilemiseen. Edellä esitetyn mukaisesti tämä ei ole ristiriidassa OECD:n kokeiluhankkeita koskevan määritelmän kanssa.

- (103) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että Sovello1- ja Sovello2-hankkeessa pyrittiin eri tavoitteisiin, vaikka niillä on sama tekninen tehtävä (aurinkopaneelien valmistus samaa tekniikkaa käyttäen). Sovello1-hankkeen tavoitteena oli kokeilla, onko aurinkopaneelien valmistus (String Ribbon -tekniikkaa käyttäen Q-Cellsin tuotantoteknologioiden avulla) teknologisesti ja taloudellisesti mahdollista teollisessa mittakaavassa, kun taas Sovello2-hankkeen tavoitteena oli kehittää kyseisten paneelien sarjatuotantoa.

6.4.1.4 Taloudellinen jakamattomuus

- (104) Sovello1 ja Sovello2 ovat toisistaan riippumatta taloudellisesti kannattavia. On totta, että kokeiluhanke Sovello1 oli tarpeen sarjatuotantoon liittyvän Sovello2-hankkeen toteuttamiseksi. Kumpatkin hankkeet voidaan kuitenkin myydä erillisinä hankkeina, eikä mikään viittaa siihen, ettei Sovello1-kokeiluhanketta voida erottaa taloudellisesti Sovello2-investointihankkeesta. Komissio toteaa niin ikään, että tuensaajayrityksen johto oli harkinnut Sovello2-hankkeelle myös muita sijaintipaikkoja sekä Euroopassa että Yhdysvalloissa, ennen kuin päätös hankkeen aloittamisesta Thalheimissa tehtiin.

6.4.1.5 Ei taloudellista kannustinta Sovello1:n ja Sovello2:n keinotekoiseen jakamiseen

- (105) Saksan laskelmien mukaan kahdelle erilliselle hankkeelle (Sovello1 ja Sovello2) myönnetty tuki olisi vain noin 10 miljoonaa euroa suurempi kuin yhdelle ainoalle hankkeelle myönnetty tuki (Sovello1+Sovello2). Tätä olisi kuitenkin arvioitava [...] euron suuruisten lisäkustannusten kannalta. Saksa oletti laskelmissaan, että myös yhdelle ainoalle investoinnille (jonka kokonaiskustannukset ovat alhaisemmat) olisi myönnetty pk-yrityksille myönnettävä 15 prosentin korotus, kuten Sovello1-hankkeessakin. Ei kuitenkaan ole varmaa, olisiko komissio tosiasiassa hyväksynyt tämän suuruusluokan investointihankkeen koh-

dalla pk-yrityksille myönnettävän korotuksen. Myös siinä tapauksessa kaikki laskelmat kuitenkin osoittavat, ettei Sovelloilla ollut taloudellista kannustinta Sovello1:n ja Sovello2:n "keinotekoiseen" jakamiseen.

- (106) Komissio kuitenkin korostaa tämän osoittavan vain, ettei Sovello1- ja Sovello2-hanketta erotettu toisistaan tahallisesti tukisäännöksen kiertämiseksi. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei se, että taloudellisista syistä jaettavaa hanketta (kuten Sovelloa) ei esitetä yhtenä ainoana investointina, voisi olla edullista korkeampien tuki-intensiteettien saamiseksi. Sen vuoksi komission on aina tutkittava taloudelliset tosiseikat vuoden 2002 monialaisten puitteiden 49 kohdassa tarkoitettujen kriteerien perusteella riippumatta osapuolten tavoittelemista päämääristä.

6.4.1.6 Päätelmä: ei yksi ainoa investointi

- (107) Sovello-investointien jakaminen ei johdu pelkästään rahoituksen puutteesta ja pii-raaka-aineen pulasta vaan myös siitä, että investoijien tehtävänä oli myös kokeilla erittäin innovatiivista tekniikkaa teollisten ja taloudellisten näkökohtien kannalta. Jos tavoitteena ollutta tuottoa ja hyötysuhdetta ei olisi saavutettu, Sovello2-hanketta ei todennäköisesti olisi toteutettu. Näin ollen voidaan päätellä, että vaikka Sovello1- ja Sovello2-hankkeella on sama tekninen tehtävä, ne voidaan erottaa toisistaan taloudellisesti, niiden välillä ei ole fyysistä tai tiivistä toiminnallista yhteyttä ja niillä on selvästi eri tavoitteet.
- (108) Saksan ja EPIA:n huomautusten perusteella ja arvioituaan vuoden 2002 monialaisten puitteiden 49 kohdassa määritettyjä kriteereitä kokonaisuudessaan komissio katsoo siten, että ilmoitettu Sovello2-hanke ei muodosta yhdessä Sovello1-hankkeen kanssa vuoden 2002 monialaisten puitteiden 49 kohdassa tarkoitettua yhtä ainoaa investointia.

6.4.2 Tuki-intensiteetti – vuoden 2002 monialaisten puitteiden 21 ja 25 kohta

- (109) Päätöksessään muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta komissio laski Sovello2-hankkeen enimmäistuki-intensiteetin ja tuen enimmäismäärän alun perin ilmoitettujen tukikelpoisten kustannusten perusteella. Tämän perusteella sallittu enimmäistuki-intensiteetti ilman koheesiopalkkiota oli 22,46 prosenttia BAE (tämä vastaa nykyarvoltaan 30,526 miljoonaa euron enimmäistukea) ja koheesiopalkkion kanssa sallittu enimmäistuki-intensiteetti oli 25,83 prosenttia BAE (mikä vastaa nykyarvoltaan 35,105 miljoonaa euron enimmäistukea).

- (110) Koheesiopalkkio perustuu vuoden 2002 monialaisten puitteiden 25 kohtaan, jonka mukaan vuoden 2002 monialaisten puitteiden 21 kohdan mukaan laskettua enimmäistuki-intensiteettiä ilman bonusta voidaan korottaa kertoimella 1,15, jos vähintään 25 prosenttia⁽³⁹⁾ hankkeen julkisista menoista rahoitetaan suurhankkeita koskevien rakennerahastomääräysten mukaisesti Euroopan aluekehitysrahaston varoista, mikä puolestaan edellyttää komission päätöstä yhteisön rahoitusosuuden hyväksymisestä todellisessa tapauksessa.
- (111) Jäsenvaltioille 18 päivänä joulukuuta 2003 lähetetyssä kirjeessä (D/58176-D/1247) esitetyn yleisen viitekehysten mukaisesti Saksa ilmoitti alkuperäisessä ilmoituksessa kaksi eri enimmäistuki-intensiteettiä: tuki-intensiteetin ilman koheesiopalkkiota, jolloin yläraja on 22,46 prosenttia BAE eikä sitä saa ylittää, ja tuki-intensiteetin koheesiopalkkion kanssa, jolloin se on 23,83 prosenttia BAE.
- (112) Saksa haki Euroopan aluekehitysrahastolta 9,118 miljoo­nan euron suuruisia yhteisrahoitusta ja viittasi alkuperäisessä ilmoituksessa koheesiopalkkion soveltamiseen. Yhteisön rahoitusosuus olisi tällöin yli 25 prosenttia todellisista julkisista menoista, joiden suuruus oli nimellis­arvoltaan 31 105 765 euroa. Ilmoitettu tuki-intensiteetti 23,83 prosenttia BAE on alhaisempi kuin tuki-intensiteetti 26,25 prosenttia BAE, eikä se silloin ylitä 75:tä prosenttia sovellettavasta aluetuen 35 prosentin enimmäisintensiteetistä. Näin ollen koheesiopalkkion soveltamista koskevat ehdot täytyvät, jos komissio hyväksyy Saksan rakennerahastolta hakeman yhteisrahoituksen. Koska päätöstä yhteisrahoituksesta ei ole vielä tehty, Saksa sitoutui soveltamaan koheesiopalkkiota vain, jos komissio tekee vastaavan päätöksen yhteisrahoituksen hyväksymisestä yhteisön varoista.
- (113) Komissio toteaa 16 ja 24 päivänä huhtikuuta 2009 toimitettujen ajantasaistettujen tietojen perusteella, että jos koheesiopalkkio myönnetään, Saksa suunnittelee hankkeelle, jonka todelliset tukikelpoiset kustannukset ovat 114 882 310 euroa (nykyarvo), tuki-intensiteettiä 23,8224 prosenttia BAE. Tämä vastaa nimellis­arvoltaan 31 105 765 euron (27 367 723 euroa nykyarvoltaan) tukimäärää. Tämä tuki-intensiteetti on alhaisempi kuin alun perin ilmoitettu tuki-intensiteetti 23,83 prosenttia BAE (koheesiopalkkion kanssa) ja myös alhaisempi kuin sallittu enimmäistuki-intensiteetti 25,83 prosenttia BAE (laskettu alun perin ilmoitettujen, nykyarvoltaan arviolta 135,94 miljoonan euron suuruisen tukikelpoisten kustannusten perusteella). Suunniteltu tuki-intensiteetti 23,8224 prosenttia on näin ollen vuoden 2002 monialaisten puitteiden 21–23 kohdassa tarkoitettujen tuen alentamismääräysten mukainen, eivätkä suunniteltu tuen määrä ja tuki-intensiteetti ylitä arvoja, joita yritys saattoi odottaa hankkeen töitä aloitettaessa.
- (114) Saksa vakuutti, että jos Euroopan aluekehitysrahaston yhteisrahoitusta ei myönnettäisi ja tällöin koheesiopalkkion soveltamisen edellytykset eivät täyttyisi, alun perin ilmoitettua tuki-intensiteettiä (ilman koheesiopalkkiota) 22,46 prosenttia BAE ei ylitetäisi. Tämän tuki-intensiteetin mukaan todellisesti aiheutuneiden tukikelpoisten tuen enimmäismääräksi saadaan 25 802 567 euroa (nykyarvo). Saksa on sitoutunut siihen, ettei se ylitä tätä tukimäärää. Tuki-intensiteetti (ilman koheesiopalkkiota) 22,46 prosenttia vastaa – alun perin arvioitujen 135,94 miljoonan euron tukikelpoisten kustannusten (nykyarvo) perusteella – alun perin ilmoitettua tuki-intensiteettiä ja aluetuen sallittua enimmäismäärää. Suunniteltu 22,46 prosentin tuki-intensiteetti on tästä syystä vuoden 2002 monialaisten puitteiden 21–23 kohdassa tarkoitettujen tuen alentamismääräysten mukainen, eivätkä suunniteltu tuen enimmäismäärä, joka on 25 802 567 euroa, ja tuki-intensiteetti ylitä arvoja, joita yritys saattoi odottaa hankkeen töitä aloitettaessa.
- (115) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että tukitoimenpide on vuoden 2002 monialaisten puitteiden 21 ja 25 kohdan mukainen.

6.4.3 Yhteensopivuus vuoden 2002 monialaisten puitteiden 24 kohdan kriteereiden kanssa

- (116) Komission päätös vuoden 2002 monialaisten puitteiden 24 kohdan mukaisten suuriin investointihankkeisiin tarkoitettujen aluetukien hyväksyttävyydestä määräytyy sillä perusteella, mikä tuensaajan markkinaosuus oli ennen investointia ja sen jälkeen, sekä investoinnilla luotavan kapasiteetin tai markkinatuloksen mukaan. Tehdäkseen vuoden 2002 monialaisten puitteiden 24 kohdan a ja b alakohdissa tarkoitettujen tarkastukset komission on ensin määritettävä investointiin liittyvät asianomaiset tuotteet sekä merkitykselliset tuotemarkkinat ja merkitykselliset maantieteelliset markkinat.

6.4.3.1 Investointihankkeeseen liittyvä asianomainen tuote

- (117) Investointihanke koskee aurinkopaneelijärjestelmissä käytettäviä aurinkopaneeleja. Ilmoituksessa annettujen tietojen mukaan Sovellon valmistamien aurinkopaneelien tavaranimikkeet ovat seuraavat: NACE Rev 1.1 32.10.0, Prodcom 32.10.52.37 ja CN-koodi (versio 2005) 8541 40 90. Aurinkopaneeleita voidaan kuvata useammista aurinkokennoista koostuviksi yhdistelmiksi, jotka muuttavat auringonvaloa sähköenergiaksi.

⁽³⁹⁾ EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettulla tukialueella toteutettavalle hankkeelle.

- (118) Aurinkopaneelit valmistetaan String Ribbon -tekniikan avulla. Sovello valmistaa aurinkopaneeleja integroidussa kolmivaiheisessa prosessissa. Sulaa piitä hyödyntävän menetelmän avulla tuotetaan ohuita piinauhoja, jotka leikataan piikiekoiksi. Kiekoista valmistetaan aurinkokennoja, jotka liitetään yhteen ja kootaan aurinkopaneeleiksi.
- (119) Saksa on vahvistanut, että tuensaajajärityksen tuotantolaitoksissa ei voida ilman huomattavia lisäkustannuksia valmistaa mitään muita tuotteita kuin piipohjaisia aurinkokennoja, kiekkoja ja paneeleja.
- (120) Tässä kohden viitataan vuoden 2002 monialaisten puitteiden 52 kohtaan, jonka mukaan kukin tuote käsittää myös jälkivarastoidut tuotteet, mikäli hanke liittyy välituotteeseen ja merkittävää osaa tuotannosta ei myydä markkinoilla. Koska Sovellolla ei Saksan toimittamien tietojen mukaan ole aikomusta myydä aurinkopaneelien tuotannossa syntyviä (väli-)tuotteita (kuten aurinkokiekkoja ja aurinkokennoja), vaan käyttää kaikki välituotteet omassa integroidussa aurinkopaneelituotannossaan, komissio ei pidä aurinkokiekkoja ja kennoja erillisinä asianmukaisina tuotteina.
- (121) Edellä esitetyn perusteella komissio pitää aurinkopaneeleja investointihankkeeseen liittyvänä asianmukaisena tuotteena arvioitaessa käsiteltävän hankkeen soveltuvuutta yhteismarkkinoille vuoden 2002 monialaisten puitteiden mukaisesti.

6.4.3.2 Merkitykselliset markkinat

- (122) Merkityksellisten markkinoiden määrittämiseksi on tutkittava, mitä muita tuotteita voidaan pitää investointihankkeen asianmukaisen tuotteen korvaavina tuotteina vuoden 2002 monialaisten puitteiden 52 kohdan mukaisesti.
- (123) Aurinkopaneeleita valmistetaan erilaisten tekniikoiden avulla. EPIA:n ja Greenpeacen Solar Generation -tutkimuksen ⁽⁴⁰⁾ mukaan 90 prosenttia aurinkokennoista valmistettiin vuonna 2005 piistä. Internetistä saadut tiedot vahvistavat tämän. Sovello käyttää niin sanottua String Ribbon -tekniikkaa, jonka avulla aurinkopaneeleja voidaan valmistaa vähemmän piitä sisältävistä aurinkokennoista. Tällä hetkellä erilaisia tekniikoita/puolijohdemateriaaleja, kuten amorfista piitä, monikiteistä piitä, mikrokiteistä piitä, kadmiumtelluridia ja kupari-indium-selenidiä/-sulfidia, kokeillaan tai valmistetaan jo sarjatuotannossa. First Solar käyttää ohutkalvotekniikkaa ⁽⁴¹⁾ ja

CSG Solar Crystalline-Silicon-on-Glass-tekniikkaa ⁽⁴²⁾. Ohutkalvotekniikka on (per m² mutta ei per kg käytettyä piitä kohden) vähemmän tehokas mutta edullisempi. Sitä käytetään enenevässä määrin maaseutualueilla, koska neliöhinnat ovat siellä alhaisemmat. Yksi- ja monikiteinen tekniikka ovat kalliimpia, mutta neliömetrikohtainen tehokkuus on korkeampi, joten tällä tekniikalla valmistetut paneelit sopivat paremmin kaupunkialueille. Tarjolla on siis näihin kahteen tekniikkaan perustuvia tuotteita. Aikaisemmissa tukipäätöksissään ⁽⁴³⁾ komissio on kuitenkin määrittänyt aurinkopaneelimarkkinat kokonaisuudessaan merkityksellisiksi markkinoiksi, mitä myös aurinkopaneelien valmistajat ovat ehdottaneet. Käytettävissä ei ole riippumattomasti laadittuja tilastoja, joissa eritellään näitä kahta tekniikkaa. Tuotteiden kysyntäpuolella näyttää painottuvan korvattavuus: kaikki tekniikat pyrkivät muuttamaan auringonvaloa sähköenergiaksi.

- (124) Komissio ei näe mitään syytä olettaa, että erilaisin tekniikoin valmistettavilla aurinkopaneeleilla olisi erilaiset merkitykselliset markkinat. Komissio ei löydä perusteita sille, että erilaisin tekniikoin valmistettujen aurinkopaneelien hinnat vaihtelisivat huomattavasti, mikäli erot energiategohossa otetaan huomioon. Lisäksi aurinkosähköjärjestelmien erilaisin tekniikoin valmistetut aurinkopaneelit voidaan mitä ilmeisimmin korvata. ⁽⁴⁴⁾ Tämän johdosta merkityksellisiksi markkinoiksi on katsottava yleiset markkinat, jotka käsittävät kaikentyyppiset aurinkopaneelit.
- (125) Aurinkopaneelit eivät luonnollisestikaan ole korvattavissa muilla tuotteilla. Ne ovat aurinkosähköjärjestelmien tärkein osa, jota ei voi korvata toisilla tuotteilla näissä järjestelmissä. Mikään ei siis viittaa siihen, että merkitykselliset markkinat käsittäisivät muuta kuin aurinkopaneelien markkinat.
- (126) Tämä merkityksellisten markkinoiden rajaus on saman teollisuudenalan sulautumien valvontaa koskevien päätösten ⁽⁴⁵⁾ mukainen.

⁽⁴⁰⁾ Capacity and market potential for grid-connected systems by 2010, EPIA, Frankfurt, joulukuu 2005.

⁽⁴¹⁾ Komission päätös, tehty 26 päivänä huhtikuuta 2006, asiassa N 17/06 – First Solarille myönnetty tuki (monialaiset puitteet 2002), (EUVL C 259, 26.4.2006, s. 13).

⁽⁴²⁾ Katso komission päätös, tehty 19 päivänä heinäkuuta 2006, asiassa N 335/06 – CSG Solarille myönnetty tuki – 9 ja 10 kohta, (EUVL C 232, 27.9.2006, s. 2).

⁽⁴³⁾ Tukiasia N 17/06 First Solar (monialaiset puitteet 2002) – EUVL C 259, 26.4.2006, s. 13; tukiasia N 409/06 HighSi GmbH (monialaiset puitteet 2002) – EUVL C 77, 5.4.2007, s. 4; tukiasia N 863/06 Avancis (monialaiset puitteet 2002) – EUVL C 227, 27.9.2007, s. 1; tukiasia N 199/08 Intico Solar – EUVL C 195, 1.8.2008, s. 2; tukiasia N 545/08 Masdar – EUVL C 9, 14.1.2009, s. 8; tukiasia N 453/08 Sunfilm – EUVL C 106, 8.5.2009, s. 7; tukiasia N 538/08 ersol Thin Film – EUVL C 63, 18.3.2009, s. 16.

⁽⁴⁴⁾ Asia N 409/06 – HighSi GmbH:lle myönnetty tuki (monialaiset puitteet 2002), (EUVL C 77, 5.4.2007, s. 4).

⁽⁴⁵⁾ Komission päätös, tehty 27 päivänä maaliskuuta 2001, asiassa COMP/M.2367 – Siemens/E.ON/Shell/SSG sekä komission päätös, tehty 18 päivänä huhtikuuta 2001, asiassa COMP/M.2712 – Electabel/Totalfinallef/ Photovoltech.

(127) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että tämän tukipäätöksen osalta merkityksellisinä markkinoina on pidettävä aurinkopaneelien markkinoita.

6.4.3.3 Merkitykselliset maantieteelliset markkinat

(128) Sovello katsoo, että Saksa ja muut Euroopan maat muodostavat lyhyellä ja pitkällä aikavälillä Sovellon tuotteiden tärkeimmän markkina-alueen. Sillä, että yritys toimii pääasiassa Saksassa, ei kuitenkaan ole sinällään merkitystä aurinkopaneelien merkityksellisiä maantieteellisiä markkinoita määritettäessä.

(129) Saksan mukaan maailmanmarkkinat ovat aurinkokennojen merkitykselliset maantieteelliset markkinat. Saksa katsoo, että aurinkokennoja myyvät eurooppalaiset ja Euroopan ulkopuoliset valmistajat kaikkialla maailmassa. Kaupan esteitä ei ole, kuljetuskustannukset ovat suhteellisen alhaiset tuotantokustannuksiin nähden ja hintataso on yhtenäinen. Lisäksi Saksa toteaa, että samat tekniset vaatimukset ovat voimassa kaikkialla maailmassa. Aurinkosähköteknologisten tuotteiden suurimmat valmistajat ja käyttäjät ovat Japani, Eurooppa ja Yhdysvallat.

(130) Komissio on yhtä mieltä siitä, että aurinkokennojen markkina-alueena ovat maailmanmarkkinat, koska aurinkokennoja tuottavat ja myyvät valmistajat toimivat maailmanlaajuisesti. Riippumattomista⁽⁴⁶⁾ aurinkosähköalaa koskevista tutkimuksista⁽⁴⁷⁾ käy ilmi, että aurinkopaneelija tuotetaan tällä hetkellä pääasiassa Japanissa ja Saksassa; seuraavilla sijoilla ovat Yhdysvallat ja Kiina. Lisäksi Eurooppaan tuodaan hyvin paljon japanilaisvalmisteisia aurinkopaneelija (tuonti suuntautuu suurimmaksi osaksi Saksaan). Tuotantokustannuksiin nähden kuljetuskustannukset ovat verraten alhaisia. Mainittujen tutkimusten mukaan kaupan esteitä ei myöskään ole. Käykin selväksi, että aurinkopaneelien markkinat ulottuvat kaikkialle maailmaan, koska kaupankäynti aurinkopaneelilla on maailmanlaajuisista. Tutkimuksissa ei kuitenkaan ole tarkempaa tietoa Euroopan talousalueen aurinkopaneelimarkkinoista. Tämä osoittaa, että maailmanmarkkinoita voidaan

⁽⁴⁶⁾ Tutkimukset on tehty riippumattomasti, koska tuensaaja ei ole tilannut niitä eikä niitä ole tehty pelkästään tätä arviointia varten.

⁽⁴⁷⁾ Capacity and market potential for grid-connected systems by 2010, EPIA, Frankfurt, joulukuu 2005; Branchenanalyse Photovoltaik 2006, Landesbank Baden-Württemberg, Stuttgart, 21. maaliskuuta 2006; Sun Screen II, CLSA, heinäkuu 2005; PV status report 2006, Euroopan komissio/Yhteinen tutkimuskeskus ja ympäristön ja kestävän kehityksen tutkimuslaitos, elokuu 2006; Solar generation, Greenpeace ja EPIA, syyskuu 2006. Photovoltaik-Marktmodell – Version 2.1, Landesbank Baden-Württemberg (LBBW), 22. elokuuta 2007. Saksa toimitti nämä tutkimukset ilmoituksen mukana.

pitää aurinkoenergiajärjestelmien merkityksellisinä maantieteellisinä markkinoina. Lisäksi aiemmissa sulautumien valvontaa koskevissa päätöksissä⁽⁴⁸⁾ ja valtiontukipäätöksissä⁽⁴⁹⁾ – vaikka markkinoiden tarkka rajausta olikin tarpeellista – on katsottu, että aurinkopaneelien markkina-alueena ovat erittäin todennäköisesti maailmanmarkkinat.

(131) Näiden seikkojen perusteella komissio katsoo, että tämän tukipäätöksen osalta aurinkopaneelien markkinat ovat maailmanlaajuiset.

6.4.3.4 Vuoden 2002 monialaisten puitteiden 24 kohdan a alakohta: markkinaosuus

(132) Vuoden 2002 monialaisten puitteiden 24 kohdan a alakohdan mukaan erikseen ilmoitettavalle investointihankkeelle ei voida myöntää investointitukea, jos tuensaajan osuus tuotteen myynnistä ennen investointia on ollut yli 25 prosenttia tai jos sen osuus investoinnin jälkeen on yli 25 prosenttia.

(133) Voidakseen arvioida, onko hanke vuoden 2002 monialaisten puitteiden 24 kohdan a alakohdan mukainen, komission on analysoitava tuensaajan konsernitason markkinaosuus ennen investointia ja sen jälkeen. Koska Sovello aloitti investoinnin vuonna 2006 ja koska sen on määrä saavuttaa täysi tuotantokapasiteettinsa vuonna 2009, komissio on tutkinut Sovellon osuuden aurinkopaneelimarkkinoista vuosina 2005–2010.

(134) Saksa toimitti tuki-ilmoituksen yhteydessä joitakin riippumattomien tahojen tekemiä tutkimuksia⁽⁵⁰⁾, joissa käsiteltiin aurinkosähköalan kysynnän kehityssuunnusteita. Lisäksi Saksa toimitti tietoja tuensaajan ennakoituista aurinkopaneelien tuotantomääristä. Komissio käytti laskelmassaan LBBW-tutkimusta. Tutkimuksessa on tietoja jo käytössä olevista kapasiteeteista ja kysynnästä sekä hinta-arvioita.⁽⁵¹⁾

⁽⁴⁸⁾ Komission päätös, tehty 27 päivänä maaliskuuta 2001, asiassa COMP/M.2367 – Siemens/E.ON/Shell/SSG sekä komission päätös, tehty 18 päivänä huhtikuuta 2001, asiassa COMP/M.2712 – Electrolabel/Totalfinalleff/ Photovoltech.

⁽⁴⁹⁾ Tukiasiat N 17/2006 First Solar (monialaiset puitteet 2002) – EUVL C 259, 26.4.2006, s. 13; N 409/06 HighSi GmbH (monialaiset puitteet 2002) – EUVL C 77, 5.4.2007, s. 4; N 863/06 Avancis (monialaiset puitteet 2002) – EUVL C 227, 27.9.2007, s. 1; N 850/06 Q-Cells – EUVL C 270, 13.11.2007, s. 5; N 199/08 Intico Solar – EUVL C 195, 1.8.2008, s. 2; N 545/08 Masdar – EUVL C 9, 14.1.2009, s. 8; N 453/08 Sunfilm – EUVL C 106, 8.5.2009, s. 7; N 538/08 ersol Thin Film – EUVL C 63, 18.3.2009, s. 16.

⁽⁵⁰⁾ Katso alaviite 47.

⁽⁵¹⁾ Komissio katsoo, että kysynnän mukaan määritettävää kapasiteettia (aurinkoenergiajärjestelmät) koskevien tietojen perusteella voidaan tehdä päätelmiä aurinkopaneelimarkkinoiden laajuudesta.

- (135) Koska kolmesta yhteisyrityskumppanista (Evergreenin, Q-Cellsin ja REC:in) yhdenkään omistusosuus Sovellosta ei tuki-ilmoituksen antamisen hetkellä tai sen jälkeen ollut yli 50:tä prosenttia, komissio ei tavallisesti ottaisi niiden markkinaosuuksia huomioon arvioitaessa soveltuvuutta vuoden 2002 monialaisten puitteiden 24 kohdan a alakohtaan.⁽⁵²⁾
- (136) Evergreen markkinoi ja myy kaikkia Sovellon valmistamia paneeleja, mutta myyntisopimus on markkinaehtoperiaatteen mukainen. Ei kuitenkaan voida sulkea pois, ettei Evergreen voisi vaikuttaa Sovellon markkinointistrategiaan, koska se on osallisena yhteisyrityksessä. Jotta tämä epäsuotuisa seikka otettaisiin arvioinnissa huomioon, komissio laski sen vuoksi Evergreenin ja Sovellon yhteisen markkinaosuuden, mutta ei ottanut asiaan lopullista kantaa.⁽⁵³⁾
- (137) Tämän perusteella komissio totesi, että Sovellon ja Evergreenin yhteinen markkinaosuus (määrän ja arvon mukaan) vuosina 2005–2010 jää alle viiden prosentin.
- (138) Nämä luvut osoittavat, että tuensaajan markkinaosuus ennen investointia ja sen jälkeen ei ylitä 25:tä prosenttia aurinkopaneelien kokonaismarkkinoista. Tämän johdosta komissio katsoo, että ilmoitettu tukitoimenpide on vuoden 2002 monialaisten puitteiden 24 kohdan a alakohdan mukainen.

6.4.3.5 Vuoden 2002 monialaisten puitteiden 24 kohdan b alakohta: tuotantokapasiteetti

- (139) Komissio on niin ikään tutkinut, onko ilmoitettu tukitoimenpide vuoden 2002 monialaisten puitteiden 24 kohdan b alakohdan mukainen. Tätä varten komissio tarkastelee, onko kyseisen tuotteen todettavan kulutuksen vuotuinen kasvu viimeisten viiden vuoden aikana ollut suurempi kuin vuosittainen bruttokansantuotteen kasvu Euroopan talousalueella (mikä osoittaisi, että markkinakehitys ei ole rakenteellisesti heikkenevää).
- (140) Koska tukitoimenpiteestä ilmoitettiin vuonna 2006, tarkastelussa käytettiin vuosien 2000–2005 lukuja. Komissio tutki tätä koskevat tiedot, jotka Saksa oli antanut ilmoituksessaan, toimitettujen tutkimusten ja yleisesti saatavilla olevien luotettavasta lähteestä peräisin olevien tietojen perusteella⁽⁵⁴⁾. Kaikkien näiden lähteiden mukaan aurinkopaneelien todettavan kulutuksen keskimääräi-

nen vuotuinen kasvu Euroopan talousalueella vuosina 2000–2005 on vähintään 49 prosenttia (määrä) ja 42 prosenttia (arvo).

- (141) Bruttokansantuotteen keskimääräinen vuotuinen kasvu Euroopan talousalueella vuosina 2000–2005 oli määrällisesti 1,76 prosenttia ja arvon mukaan 3,72 prosenttia. Aurinkopaneelien todettavan kulutuksen keskimääräinen vuotuinen kasvu kyseisellä viiden vuoden ajanjaksolla, joita koskevat luvut ovat saatavilla, on siis selvästi tätä korkeampi.
- (142) Komissio arvioi todettavaa kulutusta Euroopan talousalueella koko aurinkosähköalan kannalta, koska tietoja Euroopan talousalueen aurinkopaneelimarkkinoista ei juuri ole saatavilla. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että aurinkopaneelimarkkinoita pidetään maailmanlaajuisina markkinoina. Aurinkosähköalan markkinoiden katsotaan voivan hyvin korvata aurinkopaneelimarkkinat tässä arvioinnissa. Aurinkopaneelit ovat koko aurinkosähköalan markkinoiden välituotteita, joiden markkinat kehittyvät periaatteessa samalla tavalla kuin lopputuote- ja kokonaismarkkinatkin (aurinkosähköala käsittää yleensä aurinkokiekot, -kennot, -paneelit ja -järjestelmät). Lisäksi aurinkosähkömarkkinat kasvavat niin nopeasti, että vaikka aurinkopaneelimarkkinoiden todellinen kasvukehitys Euroopan talousalueella poikkeaisi tästä suuntauksesta vähäisessä määrin, ei ole syytä olettaa, että kasvua olisi alle 1,76 prosenttia.
- (143) Edellä esitettyjen lukujen perusteella komissio katsoo, että ilmoitettu tukitoimenpide on vuoden 2002 monialaisten puitteiden 24 kohdan b alakohdan mukainen.

6.5 Päätelmä

- (144) Komissio päätelee edellä esitetyn arvioinnin perusteella, että ilmoitettu tukitoimenpide on vuoden 1998 aluetukea koskevien suuntaviivojen, Saksan aluetukikartan (2004–2006) sekä vuoden 2002 monialaisten puitteiden mukainen.

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

1. Saksan Sovello AG:n hyväksi suunnittelema aluetuki-intensiteetti, joka on enintään 23,8224 prosenttia aiheutuneiden tukikelpoisten 114 882 310 euron (nykyarvo) kustannusten bruttoavustusekvivalentista (BAE), ja 27 367 723 euron aluetuki (nykyarvo) soveltuvat yhteismarkkinoille, jos komissio päättää hyväksyä hankkeelle vähintään 25 prosenttia hankkeen julkisista menoista kattavan yhteisrahoituksen Euroopan aluekehitysrahastosta.

⁽⁵²⁾ Tätä näkemystä komissio sovelsi myös tukiasiassa N 850/06 (Q-Cells) tekemässään päätöksessä.

⁽⁵³⁾ Evergreen ilmoittaa vuoden 2008 vuosikertomuksessaan, että vuodesta 2009 Sovello alkaa vähitellen myydä tuotteitaan itse.

⁽⁵⁴⁾ Verkkosivusto International Energy Agency Photovoltaics Power Systems Programme (IEA PVPS): www.iea-pvps.org.

2. Jos komissio päättää, ettei se hyväksy hankkeelle vähintään 25 prosenttia hankkeen julkisista menoista kattavaa yhteisrahoitusta Euroopan aluekehitysrahastosta, Saksan tässä tapauksessa Sovello AG:n hyväksi suunnittelema aluetuki-intensiteetti, joka on enintään 22,46 prosenttia aiheutuneiden 114 882 310 euron (nykyarvo) tukikelpoisten kustannusten bruttoavustusekvivalentista, ja vastaava 25 802 567 euron (nykyarvo) aluetuki soveltuvat yhteismarkkinoille.

2 artikla

1. Jos komissio päättää hyväksyä hankkeelle vähintään 25 prosenttia julkisista menoista kattavan Euroopan aluekehitysrahaston yhteisrahoituksen, voidaan toteuttaa tukitoimenpide (sisältäen koheesiopalkkion), joka on enintään 23,8224 prosenttia Sovello2-hankkeesta aiheutuneiden tukikelpoisten kustannusten bruttoavustusekvivalentista, mikä vastaa 27 367 723 euron (nykyarvo) tukea.

2. Jos komissio ei pääätä hyväksyä hankkeelle vähintään 25 prosenttia julkisista menoista kattavan Euroopan aluekehitysrahaston yhteisrahoituksen, voidaan toteuttaa tukitoimenpide (ilman koheesiopalkkiota), joka on enintään 22,46 prosenttia Sovello2-hankkeesta aiheutuneiden tukikelpoisten kustannusten bruttoavustusekvivalentista, mikä vastaa 25 802 567 euron (nykyarvo) tukea.

3 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Tehty Brysselissä 17 päivänä kesäkuuta 2009.

Komission puolesta

Neelie KROES

Komission jäsen